

फुडलिङ नगरपालिका

स्थानीय राजपत्र

खण्ड-६

संख्या-५

मिति: २०७९।०६।९

भाग-२

फुडलिङ नगरपालिका

“बाल अधिकार संरक्षण तथा सम्बर्द्धन सम्बन्धी कार्यविधि, २०७९”

बाल अधिकार संरक्षण तथा सम्बर्द्धन सम्बन्धी कार्यविधि, २०७९

कार्यपालिकाबाट स्विकृत मिति: २०७९।०६।०५

प्रस्थावना:- स्थानीय तहमा बालबालिकाको हक, हित र अधिकारको सम्मान, संरक्षण, परिपूर्ति, पालना र सम्बर्द्धनका लागि नेपालको संविधान तथा कानूनमा भएका व्यवस्थाहरूको कार्यान्वयन गर्न तथा बालबालिकाको बचावट, संरक्षण, विकास तथा सहभागिताको अधिकार लगायत सर्वोत्तम हितको सुनिश्चितताका साथै बालमैत्री स्थानिय शासनको प्रवर्द्धन गर्न बान्छनीय भएकोले, स्थानिय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४को दफा ११(७) तथा बालबालिका सम्बन्धी ऐन, २०७५ को दफा ६० ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी फुडलिङ नगरपालिकाको कार्यालयबाट यो कार्यविधि पारित गरी कार्यान्वयनमा ल्याईएको छ।

परिच्छेद १

प्रारम्भिक

१ संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ :- (१) यो कार्यविधिको नाम बाल अधिकार संरक्षण तथा सम्बर्द्धन कार्यविधि, २०७९ रहेको छ।

(२) यो कार्यविधि फुडलिङ नगरपालिकाको स्थानिय राजपत्रमा प्रकाशन भएको मितिदेखि लागू हुनेछ।

२. परिभाषा :- विषय वा प्रसङ्गले अर्को अर्थ नलागेमा यस कार्यविधिमा-

(क) “ऐन” भन्नाले बालबालिका सम्बन्धि ऐन, २०७५ भन्ने सम्झनुपर्छ।

(ख) “कार्यविधि” भन्नाले बालअधिकार संरक्षण तथा सम्बर्द्धन कार्यविधि, २०७९ सम्झनुपर्छ।

(ग) “बालबालिका” भन्नाले १८ वर्ष उमेर ननाघेका व्यक्ति भन्ने सम्झनुपर्छ।

(घ) “बालक्लव वा बाल संस्था” भन्नाले बालअधिकारको संरक्षण तथा प्रवर्द्धनका लागि १८ वर्षसम्मका बालबालिकाले यस कार्यविधि बमोजिम स्थानीय तहमा सूचीकृत गरेका बालक्लव वा संस्था सम्झनुपर्छ।

(ङ) “बाल कल्याण अधिकारी” भन्नाले बालबालिका सम्बन्धी ऐन, २०७५को दफा ६१ बमोजिम फुडलिङ नगरपालिकाको कार्यपालिकाले नियुक्त गरेको वा तोकेको बाल कल्याण अधिकारी सम्झनुपर्छ।

(च) “बालकोष” भन्नाले जोखिममा परेका तथा विशेष संरक्षण सहायताका लागि फुडलिङ नगरपालिकामा खडा गरिएको बाल कोष सम्झनुपर्छ।

(छ) विशेष संरक्षणका आवश्यकता भएका बालबालिका भन्नाले ऐनको दफा ४८ बमोजिमका बालबालिका भन्ने सम्झनुपर्छ।

(ज) “बाल सञ्जाल” भन्नाले बालक्लव वा संस्थाको सञ्जाल सम्झनुपर्छ।

(झ) “समाजसेवी वा मनोविज्ञ” भन्नाले ऐनको दफा ६२ बमोजिम फुडलिङ नगरपालिकामा नियुक्त समाजसेवी बाल मनोविज्ञ एवम् सामाजिक कार्य तथा मनोविज्ञान सम्बन्धमा तालिम प्राप्त सुचिकृत संस्थालाई समेत सम्झनुपर्छ।

(ञ) “स्थानीय तह” भन्नाले फुडलिङ नगरपालिका भन्ने सम्झनुपर्छ।

- (ट) “नगरप्रमुख” भन्नाले फुडलिङ्ग नगरपालिकाको नगरप्रमुख भन्ने सम्झनुपर्छ ।
- (ठ) “नगरउप-प्रमुख” भन्नाले फुडलिङ्ग नगरपालिकाको उप-प्रमुख भन्ने सम्झनु पर्छ ।
- (ड) “वडा अध्यक्ष” भन्नाले फुडलिङ्ग नगरपालिका अन्तर्गतको वडा अध्यक्षको पदमा निर्वाचित व्यक्ति वा सो पदमा रही कार्य गर्न तोकिएको व्यक्ति भन्ने सम्झनु पर्छ ।
- (ढ) “प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत” भन्नाले फुडलिङ्ग नगरपालिकाको प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतलाई सम्झनु पर्छ ।
- (ण) “समिति” भन्नाले यस कार्यविधि बमोजिम गठन भएको फुडलिङ्ग नगरपालिकाको बाल अधिकार समिति भन्ने सम्झनुपर्छ । यसले वडा स्तरमा गठन भएको समिति समेतलाई जनाउछ ।
- (त) “परिषद” भन्नाले ऐनको दफा ५९ बमोजिम गठित राष्ट्रिय बालअधिकार परिषद भन्ने सम्झनुपर्छ ।
- (थ) “सेवा प्रदायक निकाय” भन्नाले फुडलिङ्ग नगरपालिकामा सेवा प्रवाह गरिरहेको सरकारी कार्यालय स्वास्थ्य चौकी तथा यस्ता अन्य निकायलाई सम्झनुपर्छ ।
- (द) “प्रदेश मन्त्रालय” भन्नाले प्रदेश नं. १ प्रदेश सामाजिक विकास मन्त्रालय भन्ने सम्झनुपर्छ ।
- (ध) “मन्त्रालय भन्नाले” नेपाल सरकार महिला बालबालिका तथा ज्येष्ठ नागरिक मन्त्रालय सम्झनुपर्छ ।
- (न) “प्रदेश समिति” भन्नाले प्रदेश नं. १ को प्रदेश बाल अधिकार समिति भन्ने सम्झनुपर्छ ।
- (प) “संस्था” भन्नाले बालअधिकार संरक्षण र सम्बर्द्धनका लागि प्रचलित कानून बमोजिम दर्ता भई कार्यक्रम सञ्चालन गरिरहेका संघ/संस्था,संगठन तथा सामुदायिक संस्थाहरूलाई सम्झनुपर्छ ।

परिच्छेद २

उद्देश्य

१ उद्देश्य : यस कार्यविधिको उद्देश्य देहाय बमोजिम रहेको छ ।

- (क) फुडलिङ्ग नगरपालिकामा बालबालिकाको हक,हित र अधिकारको संरक्षण तथा सम्बर्द्धनका लागि कानूनी,नीतिगत,संस्थागत,संरचनागत,कार्यक्रमिक व्यवस्थामा स्पष्टता ल्याउने ।
- (ख) फुडलिङ्ग नगरपालिकामा बालमैत्री शासन,बालमैत्री संरचना,बालमैत्री प्रक्रियाको अवलम्बन तथा प्रवर्द्धन गर्ने ।
- (ग)बालबालिकामाथि हुने सबै प्रकारका हिंसा,दुर्व्यवहार, शोषण,अपहेलना,बेवास्ताको अन्त्यका लागि बहुपक्षिय समन्वय तथा सहकार्य स्थापित गर्ने ।

परिच्छेद ३

बालअधिकारको संरक्षण तथा सम्बर्द्धन

- १.बाल अधिकारको संरक्षण गर्नुपर्ने :** (१) स्थानीय तहमा बालअधिकारको संरक्षण तथा समवर्द्धन गर्न फुडलिङ्ग नगरपालिकाको दायित्व हुनेछ ।
- (२)फुडलिङ्ग नगरपालिकाले बालबालिकाको स्वस्थ जीवन तथा बाँच्न पाउने अधिकारको कार्यान्वयन र बालबालिकाको विकासका लागि बालबालिकामाथि हुन सक्ने दुर्घटनाको रोकथाम, जोखिमको न्यूनिकरण लगायतका प्रतिरोधात्मक र सुरक्षा सेवाको लागि फुडलिङ्ग नगरपालिकाले देहायका उपायहरू अवलम्बन गर्नेछ ।
- (क)विद्यालय व्यवस्थापन समितिले विद्यालय परिसरलाई पर्खाल वा घेराबारा लगाई अवाञ्छित व्यक्ति तथा चौपायाको प्रवेशलाई रोक्नुपर्नेछ
- (ख)फुडलिङ्ग नगरपालिकाले विद्यालय क्षेत्रको ५०० मिटर वरिपरिको बाटोमा सवारी साधनको गती अधिकतम २० कि.मि.प्रति घण्टा तथा हर्न निशेधित क्षेत्र लागु गर्नुपर्नेछ ।
- (ग) फुडलिङ्ग नगरपालिकाद्वारा सञ्चालित स्वास्थ्य संस्थाहरूले गर्भवती महिलाहरूलाई निःशुल्क नियमित स्वास्थ्य जाँच तथा स्वास्थ्य संस्थामा सुत्केरी गराउने सुविधा र प्रोत्साहन गर्नुपर्नेछ ।
- (घ)सामुदायिक तथा सरकारी स्वास्थ्य केन्द्रहरूले न्यूनतम वार्षिक २ पटक खोप,पोषण तथा मातृशिशु स्याहार सम्बन्धि कार्यक्रम बस्ती तथा विद्यालय स्तरमा सञ्चालन गर्नुपर्नेछ ।
- (ङ) फुडलिङ्ग नगरपालिकामा निर्माण गरिने भौतिक पूर्वाधारमा बाल सुरक्षाको सुनिश्चितता गरेर मात्र अनुमति प्रदान गर्नुपर्नेछ ।
- (च)सम्बन्धित वडा समितिहरूले आफ्नो क्षेत्रभित्र सञ्चालित विद्यालयको ५०० मिटरको दुरीभित्र मदिरा, चुरोट तथा सुर्तिजन्य लगायतका सामग्री बिक्री वितरण तथा उपभोग गर्न निषेध गर्नु पर्नेछ ।
- (झ)विद्यालय परिसर वरपर कुनै पनि चलचित्र,मादक पदार्थ,चुरोट,रक्सी तथा अश्लील साहित्यसँग सम्बन्धित तस्वीर, होडिडबोर्ड, पोस्टर पम्प्लेट लगायतका प्रचार गर्न निषेध गरिनु पर्नेछ ।
- (छ) १८ वर्षभन्दा कम उमेरका बालबालिकाहरूलाई सुर्ति,चुरोट तथा मदिराजन्य पदार्थ र अश्लील साहित्य तथा सामग्री बिक्री वितरण गर्न निषेध गरिनु पर्नेछ ।
- (ज) बालबालिकाका लागि अस्वस्थकर र हानिकारक भनी प्रमाणित गरिएको खेलौना तथा खाद्य पदार्थहरू बजारमा बिक्री वितरण गर्न निषेध गरिनु पर्नेछ ।
- (३) फुडलिङ्ग नगरपालिकामा सेवा प्रवाह गरिरहेका विद्यालयसँग प्रत्यक्ष काम गर्ने प्रत्येक सार्वजनिक निकाय तथा निजी क्षेत्र एवम् सामाजिक संस्थाहरूले बालबालिका विरुद्धको हिंसा वा बाल यौन दुर्व्यवहार रोकथाम गर्न,बालबालिकाको संरक्षण सुनिश्चित गर्न र उजुरीको तत्काल कारवाहीको लागि संस्थागत तहमा बाल संरक्षण मापदण्ड निर्माण गरी लागू गर्ने अनिवार्य व्यवस्थाको लागि फुडलिङ्ग नगरपालिकाले सहजीकरण गर्नेछ ।
- (४) फुडलिङ्ग नगरपालिकाले बालबालिकाको संरक्षणका लागि देहायका उपायहरू अवलम्बन गर्नेछ**
- :-**
- (क)विद्यालयमा अवाञ्छित राजनीतिक गतिविधि,हस्तक्षेप तथा बालबालिका एवम् शिक्षकहरूको दलगत परिचालनमा निषेध गर्नेछ ।

- (ख) प्रचलित कानून बाहेक बिना कारण विद्यालय उमेरका बालबालिकालाई विद्यालयमा भर्ना हुनवाट रोक्न वा विद्यालयबाट निश्कासन गर्न पाईने छैन ।
- (ग) विद्यालयमा शिक्षक, विद्यार्थी, प्रशासक एवम् अविभावक तथा आगन्तुकहरुले बालबालिकाबीच कुनै पनि भेदभाव, शारीरिक तथा मानसिक यौन हिंसा र दुर्व्यवहार, अपहेलना गर्न तथा बालबालिकामाथि शारीरिक तथा मानसिक एवम् यौन हिंसा र दुर्व्यवहार, अपहेलना गर्न तथा बालबालिकामाथि शारीरिक एवम् मानसिक चोट पुग्ने दण्ड सजाय गर्न निषेध गरिएको छ ।
- (घ) प्रत्येक विद्यालयमा सफा पिउने पानी, शौचालयमा पर्याप्त पानीको व्यवस्था, किशोरीका लागि महिनावारी प्याड तथा प्रारम्भिक उपचार बाकसको व्यवस्था गर्नेछ ।
- (ङ) बालबालिका विरुद्ध हुने हिंसा, दुर्व्यवहार, शोषणका अन्त्यका लागि प्रत्येक विद्यालय तथा बालबालिकासँग कार्य गर्ने निकायले बाल संरक्षण मापदण्ड उजुरी र सम्बोधन तथा प्रेषण प्रणालीलाई लागू गर्नुपर्नेछ ।
- (च) विद्यालयमा शिक्षा तथा अन्य सुविधाका नाममा धार्मिक द्वेष फैलाउने, धर्म परिवर्तन गर्न लगाउने र फरक जात, समुदाय, सम्प्रदाय तथा संस्कृति प्रति द्वेष तथा घृणा जगाउने कार्य निषेध गर्नुपर्नेछ ।
- (छ) फुडलिङ्ग नगरपालिकाले जोखिममा रहेका बालबालिकाको तत्काल उद्धार, संरक्षण, तथा व्यवस्थापनका लागि बाल हेल्पलाईन नं. १०९८ (दश, नौ, आठ) तथा हराएका, वेवारिसे फेला परेका बालबालिकाको सकृशल उद्धार तथा व्यवस्थापनका लागि बालबालिका खोजतलास सेवा केन्द्रको नं. १०४ सँग समन्वय र सहकार्यको व्यवस्था गर्नेछ ।
- (ज) फुडलिङ्ग नगरपालिका तथा वडा कार्यालयहरुले बाल अधिकारको संरक्षण तथा सम्बर्द्धनका लागि शिक्षा र स्वास्थ्यका बजेट अतिरिक्त अनिवार्य रुपमा पुँजिगत बजेटको प्रतिशत विनियोजन गर्ने व्यवस्था मिलाउनेछ ।
- (झ) प्रत्येक परिवारले आफ्नो परिवारमा जन्मिएका बालबालिकाको जन्म दर्ता प्रचलित कानून बमोजिम ३५ दिनभित्र गरिदिनुपर्नेछ ।
- (ञ) प्रत्येक परिवारले ३ देखि ५ वर्ष उमेरका बालबालिकालाई प्रारम्भिक बालविकास केन्द्रमा ५ देखि १७ वर्ष उमेरका बालबालिकालाई अनिवार्य विद्यालय भर्ना गर्ने र नियमित विद्यालय पठाउनुपर्नेछ ।
- (ट) कुनै पनि परिवारले आफ्ना बालबालिका माझ र समुदायका बालबालिका माझ लिङ्ग, जातजाती, भाषा, रङ्ग पारिवारिक हैसियत तथा शारीरिक र यौनिक अवस्थाका आधारमा भेदभाव गर्ने छैन ।
- (ठ) कसैले पनि प्रचलित कानून विपरित बालश्रमको प्रयोग गर्न पाउने छैन ।
- (ड) समुदायमा कसैले पनि बालबालिका विरुद्ध हुने हिंसा बालविवाह, बालश्रम, शोषण, दुर्व्यवहार गरेमा वा त्यस्ता घटना हुन लागेको थाहा भएमा नजिकको प्रहरी कार्यालय वा फुडलिङ्ग नगरपालिकाको स्थानीय बालअधिकार समिति वा न्यायिक समितिमा उजुरी गर्न सक्नेछ, यसरी उजुरी प्राप्त भइसकेपछि अभिलेख राखी कानून बमोजिम आवश्यक कारवाही गर्नुपर्नेछ ।
- (५) **बालबालिकाको सर्वोत्तम हित कायम गर्नुपर्ने** :- (१) फुडलिङ्ग नगरपालिकाका, बालकल्याण अधिकारी, समाजसेवी, सामाजिक संघ संस्था तथा बालबालिकाका निमित्त सेवा प्रदायक निकायहरुले बालबालिकाको सन्दर्भमा निर्णय लिदा निम्न बमोजिम सर्वोत्तम हित निर्धारण गर्नुपर्नेछ ।

- (क) बालबालिकाको समग्र सामाजिक, पारिवारिक तथा शारीरिक अवस्थाको अध्ययन गरी आवश्यकताको पहिचान र प्राथमिकिकरण गर्ने ।
- (ख) बालबालिकाको परिवार वा तोकिएका संरक्षकको आर्थिक, सामाजिक पृष्ठभूमि अध्ययन गरी बालबालिकाका निमित्त शिक्षा, स्वास्थ्य तथा सुरक्षा सम्बन्धी विषय निर्धारण गर्ने ।
- (ग) बालबालिकाको सम्बन्धित सवालमा उपलब्ध विकल्पहरुको सूची तयार गर्ने र सबै विकल्पको सवाल पक्ष र जोखिमता पहिचान गर्ने ।
- (घ) सम्बन्धित बालबालिकाले आफ्नो विचार र अनुभव अभिव्यक्त गर्न सक्ने भए उसको धारणा लिखित रुपमा उतार गर्ने ।
- (ङ) सम्बन्धित बालबालिकाका लागि उपलब्ध विकल्पहरुमध्ये जोखिम रहित वा सबैभन्दा कम जोखिम भएको विकल्प निर्धारण गर्ने ।
- (च) निर्धारित गरिएको सेवा व्यवस्थामा जोखिम न्यूनिकरणका कार्यहरु लागू गर्ने ।
- (छ) नियमित रुपमा बालबालिकाको स्वअनुगमन मूल्यांकन तथा प्रतिवेदन संकलन गर्ने ।
- (ज) निर्णय गर्ने अधिकारी वा अदालतले बालबालिकाको उच्चतम हित निर्धारण गर्ने प्रयोजनका निमित्त सम्बन्धित क्षेत्रका विशेषज्ञ वा विज्ञको धारणालाई प्रमाणमा लिन सक्नेछन् ।
- (झ) निर्णय गर्ने अधिकारी वा अदालतले बालबालिकाको उच्चतम हित निर्धारण गर्दा निर्णय गर्नुपर्ने विषयमा स्थापित भएको अन्तराष्ट्रिय मान्यता र अभ्यासलाई उचित महत्त्व दिनेछ ।
- (६) **बालमैत्री संरचना तथा अभ्यासको सुनिश्चितता** :- फुडलिङ्ग नगरपालिकामा बालअधिकारको क्षेत्रमा कार्यरत संघ संस्था तथा निकायले देहायको प्रक्रियाबाट बालमैत्री संरचना तथा अभ्यासको सुनिश्चितता गर्न सक्नेछन् :
- (क) बालबालिकाले प्रत्यक्ष सहभागी हुने र सेवा लिने निकायहरुको संरचना र व्यवहार बालमैत्री र बाल सुरक्षित भएको सुनिश्चित गर्ने स्थानिय तहले मन्त्रालयले जारी गरेको मापदण्ड बमोजिम बालमैत्री अवस्थाको लेखाजोखा गर्नेछन् ।
- (ख) बालबालिकालाई सेवा प्रदान गर्ने निकायहरु बालमैत्री बनाउन फुडलिङ्ग नगरपालिकाले निर्देशन दिने, क्षमता विकास तथा सुधारका कार्यका लागि सहायता प्रदान गर्न सक्नेछ ।
- (ग) बालमैत्री र बालसुरक्षित नभएका निकायहरुलाई, सेवा प्रदान गर्नबाट बालमैत्री नभएसम्मका लागि फुडलिङ्ग नगरपालिकाले सेवा प्रदान गर्नबाट रोक्न लगाउन सक्नेछन् ।

परिच्छेद ४

बालसहभागिता तथा बालक्लव संचालन

- (७) **बाल सहभागिताको अभ्यास** :- (१) फुडलिङ्ग नगरपालिकाले आफ्नो धारणा बनाउन सक्षम भएका बालबालिकालाई आफूलाई असर पर्ने विषयमा सार्वजनिक निकाय वा संस्था लगायतबाट गरिने निर्णय प्रक्रियामा बालसहभागिताको अभ्यास गर्नेछ ।
- (२) फुडलिङ्ग नगरपालिकाले आफ्नो क्षेत्रभित्रका घरपरिवार विद्यालय तथा सामुदायिक संस्थाले गर्ने कार्यहरुमा बालसहभागिताको अभ्यास प्रवर्द्धन गर्नेछ ।
- (३) उपदफा (२) मा उल्लेख भएबमोजिमका बालसहभागिताको अभ्यास गर्नु अविभावक, संरक्षक तथा परिवारका अन्य सदस्यहरु तथा विद्यालय सार्वजनिक निकाय तथा संस्थाको कर्तव्य हुनेछ ।
- (८) **बालसहभागिता प्रवर्द्धनका नाममा गर्न नहुने कार्यहरु** :- बालसहभागिताको नाममा व्यक्ति, संस्था, सार्वजनिक निकायले देहायका कामहरु गर्न, गराउन वा त्यस्तो गर्न कसैलाई दुरुत्साहन

गर्न हुदैन: (क)बालबालिकाको अध्ययनमा नियमित रूपमा बाधा तथा अवरोध पुग्नेगरी कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने वा सहभागि गराउने,तर बुवा आमा वा संरक्षकको लिखित मञ्जुरीमा कुनै प्रतियोगितामा भाग लिन सक्नेछन् । यसरी भाग लिएका बालबालिकाका शिक्षा सुनिश्चित गर्न वैकल्पिक योजना बनाउनु पर्नेछ ।

(ख)बालबालिकाको शारीरिक,मानसिक,संवेगात्मक,आध्यत्मिक,सामाजिक विकासमा असर पु-याउने खालका कुनै पनि गतिविधि वा कार्यमा बालबालिकालाई संलग्न गराउने ।

(ग) बालबालिकालाई आमा बुवा,संरक्षक,विद्यालय लगायत कुनै पनि सरकारी निकाय वा गैरसरकारी संस्थाले - याली,जुलुस,सभा आदिमा सहभागी ,गराउने,

(घ)परम्परागत हानिकारक अभ्यास गर्न वा सो अभ्यासमा सहभागी गराउने,

(ङ)विद्यालय लगायतका सरकारी निकाय वा गैरसरकारी संस्थाले कानून वा विधान बमोजिम आफूले गर्नुपर्ने काम बालबालिका वा बालक्लव वा संस्था वा तीनको संजाल मार्फत गराउने तर, बालबालिकालाई आफै प्रत्यक्ष फाईदा पु-याउने उद्देशले उनीहरूलाई शारीरिक तथा मानसिक रूपमा प्रतिकूल असर नपर्नेगरी वातावरण अनुकूलका सामाजिक तथा सहभागितात्मक क्रियाकलापहरूमा सहभागि गराउन यस नियमले बाधा पु-याउदैन ।

(९) बालक्लव वा संस्था दर्ता तथा नविकरण : (१) बालबालिकाले बाल अधिकार संरक्षण र प्रवर्द्धनका लागि बालक्लव वा संस्था सूचीकृत गर्न सम्बन्धित वडाको सिफारीस सहित फुडलिङ्ग नगरपालिकामा देहायका विवरण सहित अनुसूची १ अनुसारको निवेदन र अनुसूची २ अनुसारको बालक्लवको विधान सहित पेश गर्नुपर्दछ ।

(क)बालक्लव वा संस्था दर्ता गर्न चाहने बालबालिकाको नाम ,थर,उमेर,अध्ययन गरीरहेका कक्षा,ठेगाना र जन्म दर्ताको प्रमाण-पत्रको प्रतिलिपी वा अध्ययनरत विद्यालय वा आश्रित बालगृहको सिफारिसपत्र,

(ख)बालक्लवको नाम बालबालिकाहरूको आपसी छलफलका आधारमा तय गरिनेछ । तर कुनै संस्थाको नाम जोडेर बाल क्लवको नाम राख्न पाईनेछैन । विद्यालयको हकमा भने विद्यालयको नाम जोड्न सकिनेछ ।

(ग)बालक्लव वा संस्थाको उद्देश्य तथा सो मार्फत गर्न चाहेका मुख्य कामको विवरण,

(घ)बालक्लव वा संस्थाको सदस्यताको किसिम,सदस्यता लिने प्रकृया तथा कार्यसमितिमा रहने पदहरूको विवरण तथा निर्वाचित हुने प्रकृया र अवधि ।

(२)उपनियम (१) बमोजिम निवेदन आएमा फुडलिङ्ग नगरपालिकाले बालक्लव वा संस्था सूचीकृत बालक्लवहरूको अभिलेख अनुसूची ४ अनुसारको दर्ता कितावमा राख्नुपर्नेछ ।

(३)उपनियम(२) बमोजिम दर्ता भएको बालक्लव वा संस्थाले प्रत्येक वर्ष फुडलिङ्ग नगरपालिकामा देहायको विवरण खुलाई नविकरणको लागि निवेदन दिन सक्नेछन्:

(क) वर्षभरि आफूले गरेको मुख्य काम वा क्रियाकलापको संक्षिप्त विवरण,

(ख) सदस्यहरू तथा कार्य समितिमा रहेका पदहरूको विवरण ।

(४) उपनियम ३ बमोजिम निवेदन आएमा फुडलिङ्ग नगरपालिकाले बालक्लव वा संस्थाको नविकरण गरिनेछ । नविकरणको लागि अनुसूची ५अनुसारको नवीकरण अभिलेख कितावमा राख्नुपर्नेछ ।

५) बालक्लव वा संस्था सूचीकृत र नविकरण तथा सिफारीस गरेवापत कुनै शुल्क लिने छैन ।

(६) प्रत्येक बालक्लव तथा संस्थाले प्रत्येक वर्ष सम्पादन गरेका कार्यहरूको संक्षिप्त जानकारी प्रत्येक वर्षको फाल्गुण महिनाको मसान्तसम्म फुडलिङ्ग नगरपालिकाको स्थानीय बालअधिकार समितिमा पठाउनु पर्नेछ ।

(७) स्थानिय बाल अधिकार समितिले बालक्लव एवम् संस्थाको वार्षिक जानकारीको संक्षिप्त विवरण प्रत्येक वर्षको बैशाख महिनाको मसान्तसम्म प्रदेश बाल अधिकार समितिमा पठाउनुपर्नेछ । यसै गरी प्रत्येक प्रदेश बालअधिकार समितिले उक्त जानकारीको संक्षिप्त विवरण प्रत्येक असार महिनाको मसान्तसम्म राष्ट्रिय बालअधिकार परिषदमा पठाउनु पर्नेछ ।

(८) दर्ता भएको बालक्लव वा संस्थाले ३ वर्षसम्म फुडलिङ्ग नगरपालिकामा नविकरण नगरेमा उक्त बालक्लव वा संस्था स्वतः खारेज हुनेछ ।

(१०)बालक्लव संजाल गठन, तथा संचालन : १) बाल क्लवहरू विच आपसी समन्वय,सहकार्य बढाउने तथा सवालहरूको सामूहिकरण गर्न, बालसहभागीतालाई संस्थागत गर्न र एकआपसबाट सिकाईका अवसर सृजना गर्न बालक्लव संजालको गठन गर्न सकिनेछ ।

(२)बालक्लव संजाल वडास्तर तथा फुडलिङ्ग नगरपालिका स्तरका हुनेछन् । प्रत्येक वडामा एक वटा वडा बालसंजाल तथा फुडलिङ्ग नगरपालिकामा एक १ वटा नगर स्तरीय बालसंजाल अनिवार्य रहने छ । सबै बालसंजालको आवद्धता वडा समितिको सिफारीसमा फुडलिङ्ग नगरपालिकासँग रहनेछ । वडाबाल संजाल संरक्षक वडा अध्यक्ष रहनेछन् र फुडलिङ्ग नगरपालिकास्तरीय बाल संजालको संरक्षकत्व फुडलिङ्ग नगरपालिकाको प्रमुखले ग्रहण गर्नेछन् ।

(३)बालक्लव संजाल गठन गर्नका लागि (फुडलिङ्ग नगरपालिका र वडा) तहमा फुडलिङ्ग नगरपालिकामा आवद्धता भएका बालक्लवहरूका प्रतिनिधिहरूको भेलाको आयोजना गर्नुपर्नेछ ।

(४) वडा स्तरीय संजाल गठन गर्न प्रत्येक बालक्लवबाट १ जना बालक,१ जना बालिका र १ जना अपाङ्गता भएका,दलित तथा पिछडिएका,अल्पसंख्यक समुदायका बालबालिका गरी ३ जना सहभागी भई आयोजना भएको बालक्लवहरूको भेलाले वडा तहमा बढीमा ११ सदस्यीय वडास्तरिय बालक्लव सञ्जालको गठन हुनेछ । जसमा सामाजिक समावेशीकरणलाई ध्यान दिई कम्तीमा ३३ प्रतिशत बालिकाको सहभागिता ,सुनिश्चित हुनुपर्नेछ । जसमा अध्यक्ष ,उपाध्यक्ष,सचिव,सहसचिव र कोषअध्यक्ष मध्ये कम्तीमा २ पदमा बालिका हुनुपर्नेछ ।

(५) वडास्तरीय भेलाबाट फुडलिङ्ग नगरपालिका संजाल निर्माणको लागि प्रत्येक वडाबाट २ बालक,२ बालिका र १ जना अपाङ्गता भएका ,दलित तथा पिछडिएका अल्पसंख्यक समुदायका बालबालिका गरी ५ जना प्रतिनिधि छनौट गरी नगरपालिका स्तरीय बालभेलामा प्रतिनिधित्व गर्नुपर्नेछ । प्रत्येक वडाको प्रतिनिधिहरूमध्येबाट नगरस्तरीय १५ सदस्यीय बालक्लव संजालको गठन हुनेछ । जसमा सामाजिक समावेशीकरणलाई ध्यान दिई कम्तीमा ३३ प्रतिशत बालिकाको सहभागिता सुनिश्चित हुनेपर्नेछ । जसमा अध्यक्ष,उपाध्यक्ष,सचिव,सहसचिव र कोषाध्यक्ष मध्ये कम्तीमा २ पदमा बालिका हुनुपर्नेछ ।

(६) वडा तथा फुडलिङ्ग नगरपालिकामा गठन भएका बालक्लव संजालहरू गठन भएको १ महिनाभित्र फुडलिङ्ग नगरपालिकाका कार्यालयमा सूचीकृत गर्नु पर्नेछ । सूचीकृतका लागि अनुसूची १ अनुसारको निवेदन लिई अनुसूची २ अनुसारको बालक्लव सञ्जालको विधान,अनुसूची ३ को प्रमाण-पत्र फुडलिङ्ग नगरपालिकाको बालकल्याण अधिकारीबाट प्रमाणित गरी बालक्लव सञ्जाललाई उपलब्ध गराउनुपर्नेछ ।

(७)बाल सञ्जाल दर्ता र नविकरण गरेवापत कुनै शुल्क लिईने छैन ।

(द) बाल संञ्जालले ५ वर्षसम्म उक्त संञ्जालको नवीकरण नगरेमा स्वतः खारेज हुनेछ ।

(११) बालक्लवको काम, कर्तव्य र अधिकार : बाल क्लवको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ :- (क) क्लवमा आवद्ध सदस्य सहित १८ वर्ष मुनिका सबै बालबालिकाहरुको क्षमता विकास अभिवृद्धि हुने खालका हाजिरी जवाफ, वक्तृत्वकला, निबन्ध लेखन साहित्यिक गतिविधि आदि सञ्चालन गर्ने ,

(ख) बालबालिकाका, उनीहरुका अविभावक र परिवारका अन्य सदस्यहरुलाई बालअधिकारको बारेमा सचेत गराउने ।

(ग) सिकाई प्रक्रियामा बालसहभागिता अभिवृद्धि गर्दै बालबालिकामा अन्तरनिहित प्रतिभाको प्रस्फुटन गर्ने गराउने ।

(घ) बालबालिकालाई जीवनपयोगी सीपको बारेमा जानकार गराउने ।

(ङ) बाल क्लवलाई बालबालिकामा रचनात्मकता र नविन कौशल विकास गर्न एक साभा स्थलको रूपमा स्थापित गराउने ।

(च) बालबालिकाको कक्षा कोठाको सिकाईलाई वास्तविक जीवनमा रुपान्तरण गर्न सक्ने साधनको रूपमा बाल क्लवलाई परिचित गराउने ।

(छ) स्वास्थ्य, सरसफाई र वातावरणका क्षेत्रमा सामुदायिक सचेतनाका गतिविधिहरु सञ्चालन गर्ने ।

(ज) बालबालिकाको कल्याण र अधिकार सुनिश्चित गर्न स्थानीय तहमा विभिन्न कार्यक्रमहरु आयोजना गर्ने ।

(झ) कला, साहित्य, सामाजिक सद्भाव, मातृभाषा, मातृ संस्कृती र शिक्षाको संरक्षणका लागि आवाज उठाउन, र सामाजिक कुरीति तथा बालअधिकार उल्लंघनको घटनाहरुको विरुद्ध रचनात्मक आवाज उठाउने ।

(ञ) विद्यालय भर्ना हुने उमेर समूहका बालबालिकाहरु विद्यालय भर्नावाट वञ्चित रहे नरहेको बारेमा निरन्तर अनुगमन गर्न र विद्यालय नगएका बालबालिकालाई विद्यालय भर्ना गर्नका लागि सम्बन्धित वडा कार्यालयसँग समन्वय गर्ने ।

(ट) सम्बन्धित पालिका तथा आफ्नो वडाभित्रका टोल विकास संस्थाहरुले सञ्चालन गर्ने जनचेतनामूलक कार्यमा सक्रिय सहभागिता जनाउने ।

(ठ) बालमैत्री शासन प्रवर्द्धनका लागि निर्धारित सूचकहरु कार्यन्वयनमा सदैव अग्रसर रही बालमैत्री वडा वा पालिका अभियानमा पालिका तथा वडालाई निरन्तर सहयोग गर्ने ।

(ड) पूर्ण साक्षर, पूर्ण खोप, पूर्ण घटना दर्ता, पूर्ण सरसफाई आदि अभियानमा पालिका, वडा तथा टोलविकास संस्थालाई सहयोग गर्ने ।

(ढ) क्लवलाई आफूलाई प्राप्त जिम्मेवारी कार्यन्वयन गर्न कार्यकारी सदस्यको संयोजकत्वमा बढीमा ५ जना साधारण सदस्यहरु सम्मिलित उप समितिहरु गठन गर्न सक्ने ।

(१२) बाल सञ्जालको काम, कर्तव्य र अधिकार : (१) बाल सञ्जालको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ ।

(क) आफ्नो क्षेत्रभित्रका बालबालिकाहरुको अभिलेख राख्ने तथा बालबालिकाका लागि उपयोगी हुने पुस्तकालय वा सूचना केन्द्र, स्थापना र सञ्चालन गर्ने ।

(ख) आवद्ध बालक्लवहरुको गतिविधि सञ्चालन गर्न सञ्जाललाई स्थानीय वडा, नगरपालिका तथा अन्य सहयोगी संस्थाहरुबाट प्राप्त सहयोग उपलब्ध गराउने । बालक्लवले सम्पन्न गर्न सक्ने यसै निर्देशिकामा तोकिएका कार्यहरु गर्न आवश्यक सहयोग समन्वय र सहजीकरण गर्ने ।

(ग) बालक्लवहरुले सञ्चालन गरेका कार्यक्रमहरुमा अतिथिको रुपमा उपस्थित भई बालक्लवका अन्य साथीहरुलाई हौसला प्रदान गर्ने । तर यस्ता गतिविधिहरु सञ्चालन गर्दा आफ्ना तथा अन्य साथीहरुको पढाईलाई असर नपर्ने गरी विदा तथा फुर्सदको दिनमा कार्यक्रम गर्न उत्प्रेरित गर्ने ।

(घ) बालअधिकारसँग सम्बन्धित विशेष अभियान तथा कार्यहरु बालक्लवहरुमा फर्कत प्रभावकारी रुपमा सम्पन्न गर्न विभिन्न उपसमितिहरुको गठन गरी सञ्जालका पदाधिकारीहरुका विचमा कार्यविभाजन गरी काम गर्न सकारात्मक वातावरण बनाउने ।

(ङ) फुडलिङ्ग नगरपालिकाले स्थानिय स्तरमा बालबालिकाको अधिकारसँग सम्बन्धित योजना तर्जुमा कार्यान्वयन र मूल्याङ्कनका सम्पूर्ण चरणहरुमा सञ्जाल प्रतिनिधित्वको माग गर्नुका साथै अन्य बालक्लवहरुको तर्फबाट आएको योजना तथा सुझावहरु समेतलाई ख्याल गर्दै सञ्जालको तर्फबाट सक्रिय सहभागिता जनाउने ।

(च) स्थानीय स्तरमा बालबालिकामाथि हुने सबै प्रकारको दुर्व्यवहार, हिंसा, हेला, हेपाई, समाजिक कुरीति र विभेद जस्ता बालअधिकार हननका घटनाविरुद्ध बालक्लवको तर्फबाट आवश्यक पहल र पैरवि गर्ने साथै यस्ता किसिमका घटनाका विरुद्ध सम्बन्धित सरोकारवाला पक्षहरुको ध्यान आकृष्ट गराउने, सहकार्य र समन्वय गर्ने ।

(छ) बालक्लवहरुले आयोजना गर्ने कार्यक्रमका लागि आवश्यक स्रोतहरुको खोजी गरी सञ्जालले सहयोग माग गर्ने तथा कार्यक्रम समपन्न गर्न अन्य निकायहरूसँग समन्वय गर्ने ।

(ज) आफ्नो कार्यक्षेत्रमा सञ्चालन भएका विद्यालय भर्ना, जन्मदर्ता, बालविवाह, बालमैत्री वातावरण, खुल्ला दिशामुक्त क्षेत्र, बालमैत्री स्थानीय शासन, विद्यालयमा भयरहित शिक्षण सिकाईको सम्बन्धमा बालबालिका सँगसँगै गर्ने अभियानहरुमा बालसञ्जालको तर्फबाट सक्रिय सहभागिता जनाउने ।

(झ) बालक्लव तथा बाल अधिकारको क्षेत्रमा कार्यरत अन्य संघ संस्था तथा सरोकारवालाहरु विच आपसी समझदारी र समन्वयको वातावरण तयार गर्ने ।

(ञ) आफ्नो क्षेत्रभित्र रहेका बालक्लवहरुले सम्पन्न गरेका क्रियाकलापहरुको संक्षिप्त प्रतिवेदन माग गर्ने तथा सो को अभिलेख राख्ने तथा स्थानीय तह र स्थानीय बालअधिकार समितिमा पेश गर्ने ।

(ट) बालक्लवहरुबीच आपसी समन्वय, सहकार्य बढाउने तथा सवालहरुको सामूहिकरण गर्ने र एक आपसबाट सिकाईका अवसर सृजना गर्ने ।

२) बालक्लव तथा सञ्जालले सञ्चालन गर्न नसक्ने कार्यक्रमहरुको सीमा देहाय बमोजिम हुनेछ :-

(क) कुनै राजनीतिक दल वा त्यसको भातृ संगठनका पक्षपोषण वा विरोध गर्ने कार्य ।

(ख) समुदायको सार्वजनिक वा निजी सम्पत्ति दुरुपयोग तथा कसैको जीउ ज्यानमाथि क्षति पु-याउने कार्य ।

(ग) समुदायका निश्चित जातजाती, धर्म, क्षेत्र वा पेशाकर्मी प्रति गलत भावना र दृष्टिकोण सम्प्रेषण गर्ने कार्य ।

(घ) हिंसा र दुर्व्यवहार पीडित तथा प्रभावित बालबालिकाको गोपनीयता भंग हुने र पहिचान खुल्ने गतिविधिहरु ।

(ङ) सांस्कृतिक कारण बाहेक रातको समयमा र आफ्नो विद्यालय, बालगृह वा समुदाय भन्दा बाहिर गएर गरिने गतिविधि तथा कार्यक्रमहरु । तर प्रतिष्पर्धा, आवासिय तालिम वा आयोजनाहरुले उचित

सुरक्षा प्रबन्ध गरेको अवस्थामा भने समुदाय, बालगृह वा विद्यालय भन्दा बाहिर गएर कार्यक्रम गर्न सकिनेछ ।

(च) उचित सुरक्षाको प्रबन्ध र आवश्यक पूर्व अनुमति बेगर सहभागीहरूको जिउ ज्यानमा खतरा पुग्ने साहसिक खेलहरू खेलाउने कार्यहरू

(छ) बाल समूह कोष निर्माण वा आय आर्जनका लागि बालश्रम तथा कुनै पनि व्यापार, व्यवसाय गर्ने कार्यहरू ।

(ज) सिंगो परियोजना सञ्चालन गर्ने वा ठूलो र लामो समयका गतिविधिहरू सञ्चालन गर्ने कार्य ।

(झ) आर्थिक जिम्मेवारी लिई गरिने कार्यहरू ।

(ञ) सामाजिक रूपमा अस्वीकार्य तथा नकारात्मक सामाजिक प्रभाव पार्ने कार्यहरू ।

(ट) सामाजिक शान्ति, सुव्यवस्था तथा सुरक्षामा नकारात्मक असर पर्ने देखिएमा वा अन्य उपयुक्त कारण दर्शाई बाल अधिकारकर्मी, स्थानीय बाल अधिकार समिति तथा बालमैत्री शासन समन्वय समितिको परामर्शमा सुरक्षा निकाय वा नगरपालिका वा विद्यालयले निश्चित गतिविधिलाई रोक लगाएका कार्यहरू ।

१३. बालक्लव वा संस्था र बाल सञ्जालको आर्थिक दायित्व :- (१) बालक्लव वा संस्था र बाल सञ्जालले कुनै पनि किसिमको आर्थिक कारोबार गर्नु हुँदैन र अन्य कुनै व्यक्ति वा संस्थाले बालक्लव वा संस्था र बाल सञ्जाललाई आर्थिक दायित्व दिन हुँदैन ।

(२) बालक्लव वा संस्था र बाल सञ्जालसँग सहकार्य गर्दा सहकार्य गर्ने संस्थाले आर्थिक दायित्व व्यहोर्ने गरी सञ्चालन गर्नुपर्नेछ ।

(३) बालक्लव वा संस्था र बाल सञ्जालले आफ्नो संस्थाको आर्थिक दायित्व सञ्चालन गर्न कुनै व्यक्ति वा संस्थालाई जिम्मेवारी दिन सक्नेछन् ।

(४) यसरी जिम्मेवारी पाएको संस्थाले प्रचलित कानून बमोजिम सामाजिक संस्थाले राख्ने लेखा प्रणाली बमोजिम संस्थाको लेखा राख्नुपर्नेछ ।

परिच्छेद ५

बालअधिकार समिति सम्बन्धि व्यवस्था

१४. स्थानीय बालअधिकार समितिको गठन :- (१) फुडलिङ्ग नगरपालिका स्तरीय स्थानीय

बालअधिकार समितिमा देहाय बमोजिमका पदाधिकारीहरू रहनेछन् :-

(क) फुडलिङ्ग नगरपालिकाको प्रमुख वा प्रमुखले तोकेको कार्यपालिका सदस्य - अध्यक्ष

(ख) फुडलिङ्ग नगरपालिकाले तोकेको एक महिला वडा सदस्य सहित २ जना - सदस्य

(ग) फुडलिङ्ग नगरपालिकाले मनोनयन गरेका माध्यमिक विद्यालयका प्रधानाध्यपक वा शिक्षक १ जना - सदस्य

(घ) फुडलिङ्ग नगरपालिकाले तोकेको स्वास्थ्यकर्मी १ जना - सदस्य

(ङ) फुडलिङ्ग नगरपालिकाको शिक्षा र स्वास्थ्य शाखा हेर्ने प्रमुखहरू १/१ जना - सदस्य

(च) नगरस्तरीय बाल सञ्जालको अध्यक्ष - सदस्य

(छ) स्थानीय प्रहरी प्रमुख - सदस्य

(ज) बाल अधिकार, बाल संरक्षण, बाल कल्याण, शिक्षा, स्वास्थ्य तथा बाल न्यायका क्षेत्रमा कार्यानुभव

भएका व्यक्ति मध्येबाट स्थानीय तहले मनोनयन गरेका कम्तीमा १ जना महिला

सहित ३ जना - सदस्य

(झ) बालकल्याण अधिकारी - सदस्य सचिव

(२) उपदफा (१) को खण्ड(ग),(घ),(ज) बमोजिम मनोनित सदस्यको पदावधि ४ वर्षको हुनेछ, र मनोनयन हुनको लागि देहाय बमोजिमको योग्यता पूरा भएको हुनुपर्नेछ :-

(क) नेपाली नागरिक,

(ख) २५ वर्ष उमेर पुरा भएको,

(ग) मान्यता प्राप्त शिक्षण संस्थाबाट कम्तीमा एस.एल.सि.उतीर्ण गरेको,

(घ) भ्रष्टाचार, जबरजस्ती करणी, मानव बेचबिखन तथा ओसारपसार, लागु औषध बिक्रि, वितरण तथा ओसारपसार, सम्पत्ति सुद्धिकरण, राहधानी दुरुपयोग, अपहरण सम्बन्धि कसुर, सडकठित अपराध, बालबालिका विरुद्धको कसुर, बालअधिकार हनन् वा पतन देखिने अन्य फौजदारी कसुरमा सजाय नपाएको,

(ङ) मनोनित हुदाको बखत राजनीतिक दलको सदस्य नरहेको ।

१५. स्थानीय बालअधिकार समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार :- (१) स्थानीय बालअधिकार समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ :-

(क) समितिको दीर्घकालीन नीति, योजना र वार्षिक कार्यक्रम तथा बजेट स्वीकृत गर्ने,

(ख) बालबालिकाको अधिकारको सम्मान, संरक्षण, प्रवर्द्धन र परिपूर्तिको लागि आवश्यक स्थानीय नीति, कानून, योजना, कार्यक्रम र संस्थागत संयन्त्रको व्यवस्था गर्न स्थानीय तहलाई सुझाव दिने,

(ग) फुडलिङ्ग नगरपालिकाद्वारा सञ्चालित बालबालिका सम्बन्धी कार्यक्रमको अनुगमन मूल्यांकन तथा समीक्षा गरी सुझाव दिने,

(घ) नेपाल पक्ष रहेका बालअधिकार सम्बन्धी अन्तराष्ट्रिय सन्धिसँग सम्बन्धित स्थानीय तह स्तरीय आवधिक प्रतिवेदन तयार गर्न सहजीकरण गर्ने,

(ङ) स्थानीय तहभित्र हुन सक्ने बाल विवाह, बाल श्रम, शारीरिक तथा मानसिक पीडा तथा बाल यौन दुर्व्यवहार जस्ता सबै प्रकारका बाल हिंसाको रोकथाम, निषेध र नियन्त्रण तथा सडक

बालबालिकाको उद्धार, पुनःस्थापना, संरक्षण र व्यवस्थापनमा समन्वय, सहयोग र सहजीकरण गर्ने,

(च) फुडलिङ्ग नगरपालिकाका वडा, विद्यालय, संरचनालाई बालमैत्री बनाउन आवश्यक मापदण्ड तर्जुमा गर्ने गराउने,

(छ) बालअधिकार संरक्षण तथा प्रवर्द्धन गर्ने सम्बन्धमा सरोकारवालको क्षमता अभिवृद्धि गर्न गराउने

(ज) स्थानीय तहमा एक आर्थिक वर्षमा बालबालिका सम्बन्धि भए/गरेका कार्यहरू र बालबालिका तथा बालअधिकारको अवस्था समेट्ने गरी बालबालिका सम्बन्धी स्थानीय वार्षिक प्रतिवेदन

स्थानीय कार्यपालिकाको स्वीकृत लिई प्रत्येक आर्थिक वर्ष समाप्त भएको २ महिनाभित्र सार्वजनिक गर्ने, वेबसाईटमा राख्ने, समिति तथा स्थानीय तहमा सुरक्षित राख्ने र सोको एक/एक प्रति प्रदेश समिति, प्रदेश मन्त्रालय, परिषद र मन्त्रालयमा पठाउने,

(झ) बालबालिका सम्बन्धि स्थानीय तथ्याङ्क विवरण संकलन, अभिलेखीकरण तथा सूचना प्रणालीको विकास, संचालन, व्यवस्थापन र सुद्धिकरणमा सहयोग गर्ने,

(ञ) समितिको सचिवालय, जनशक्ति र आर्थिक स्रोत साधनको व्यवस्था मिलाउने, परिचालन गर्ने, तालिम दिने तथा क्षमता अभिवृद्धि गर्न समन्वय र सहयोग गर्ने,

(ट) फुडलिङ्ग नगरपालिका मार्फत नेपाल सरकार, अर्थमन्त्रालयको स्वीकृति लिई बाल संरक्षण तथा बालअधिकार प्रवर्द्धनका लागि दुईपक्षिय तथा बहुपक्षिय विकास साभेदारी एवम् अन्तराष्ट्रिय संघ संस्थाबाट प्राप्त, सहायताबाट आवश्यकता अनुसारका कार्यक्रम संचालन गर्ने,

- (ठ) नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार र स्थानीय तहको स्वीकृती योजना, वार्षिक नीति तथा कार्यक्रम अनुकुल प्राथमिकता निर्धारण गरी बालसंरक्षण तथा बाल अधिकार प्रवर्द्धनका लागि विशेष राष्ट्रिय अभियान संचालनमा सहयोग गर्ने,
- (ड) फुडलिङ्ग नगरपालिकामा बालकबालिका खोजतलास नं.१०४ तथा बाल हेल्पलाईन नं.१०९८ (दश,नौ,आठ) नेपाल संचालन सेवा अभिवृद्धिमा समन्वय, सहयोग र सहजिकरण गर्ने,
- (ढ) धर्मपुत्र र धर्मपुत्री लिन दिने चाहिने दम्पति तथा व्यक्तिलाई समितिमा सूचीकृत गरी आन्तरिक धर्मपुत्र धर्मपुत्री लिन दिने व्यवस्थालाई सहजीकरण गर्ने,
- (ण) विशेष संरक्षणको आवश्यकता भएका तथा अनाथ बालबालिकालाई धर्मपुत्र धर्मपुत्री लिन दिने, संरक्षक र माथवर नियुक्त गर्ने स्थानीय तह र अदालतलाई सहयोग गर्ने,
- (त) प्रचलित ऐन कानून तथा मापदण्ड बमोजिम संचालन हुन नसकेका बालगृह, बाल सुधार गृह, अस्थायी संरक्षण सेवा केन्द्र, पुनःस्थापना केन्द्र तथा सामाजिकीकरण केन्द्र बन्द तथा कार्वाही गर्ने, सुभावा तथा प्रतिवेदन सहित मन्त्रालयमा सिफारीस गर्ने,
- (थ) फुडलिङ्ग नगरपालिका भित्र हुन सक्ने बाढी, पहिरो, हुरी बतास, शीतलहर र आगो जस्ता प्राकृतिक प्रकोप, मानवबाट सृजित संकट तथा कोरोना जस्तो महामारीबाट बालबालिकाको तत्काल आकस्मिक उद्धार, संरक्षण तथा व्यवस्थापनमा सहयोग गर्ने,
- (द) फुडलिङ्ग नगरपालिकाभित्र संचालित बालगृह, बाल सुधार गृह, अस्थायी संरक्षण सेवा केन्द्र, पुनःस्थापना केन्द्र लगायतमा आश्रित बालबालिकाको समग्र स्थिती र उपलब्ध सेवाको गुणस्तर तथा प्रभावकारीता सम्बन्धमा अनुगमन तथा निरीक्षण गर्दा प्राप्त, विवरण सहित देहायका कुराहरुको समेत जाँचबुझ गरी सोको एक/एक प्रति वार्षिक प्रतिवेदन आर्थिक वर्ष समाप्त भएको २ महिना भित्र प्रदेश समिति, प्रदेश मन्त्रालय, परिषद र मन्त्रालयमा पठाउने,
- (१) बालबालिकाको वैयक्तिक विवरण अद्यावधिक सम्बन्धी विषय,
- (२) बालबालिकालाई नियमित रूपमा शिक्षा तथा तालिम प्रदान गराइएको छ वा छैन,
- (३) बालकलव गठन गरी बालबालिकालाई खेलकुद मनोरञ्जन तथा सांस्कृतिक कार्यक्रम लगायत बाल सहभागिता जस्ता अन्य क्रियाकलापमा संलग्न गराएको छ वा छैन
- (४) बालबालिकालाई प्रचलित ऐन कानून तथा मापदण्ड बमोजिमको सुविधा प्रदान सम्बन्धी विषय,
- (५) बालगृह, बाल सुधार गृह, अस्थायी संरक्षण सेवा केन्द्र, पुनःस्थापना केन्द्र तथा सामाजिकीकरण केन्द्रमा कुनै अवाञ्चित कार्य भए गरेको छ वा छैन
- (६) उपखण्ड(५)मा उल्लेखित गृह र केन्द्रमा बालमैत्री व्यवहार तथा वातावरण कायम गरिएको छ वा छैन
- (७) बालगृहमा आश्रित बालबालिका वैकल्पिक हेरचाहको व्यवस्थाको प्राथमिकता अनुसार अन्तिम विकल्पको रूपमा बाल कल्याण अधिकारबाट व्यवस्था मिलाई राखिएको छ वा छैन,
- (८) व्यवस्थापन पक्ष वा बालबालिकाले ऐन, प्रचलित कानून वा मापदण्डको पालना गर्नुपर्ने कुराहरु पालना गरेको छ वा छैन
- (९) उपलब्ध श्रोत साधनलाई मध्यनजर गरी बालबालिकाको सर्वोत्तम हितलाई ध्यान दिएको छ वा छैन
- (१०) बाल संरक्षण मापदण्ड निर्माण गरी लागु गरिएको छ वा छैन

- (२) समितिले उपदफा (१) बमोजिम आफूलाई प्राप्त अधिकार मध्ये केही अधिकार आवश्यकता अनुसार बाल कल्याण अधिकारीलाई प्रत्यायोजन गर्न सक्नेछ।
- १६. स्थानीय बालअधिकार समितिको बैठक सम्बन्धि व्यवस्था :-** स्थानीय बाल अधिकार समितिको बैठक सम्बन्धि कार्यविधि देहाय बमोजिम निर्धारण गरिएको छ :-
- १) समितिको बैठक कम्तीमा वर्षको ४ पटक अध्यक्षले तोकेको मिति, समय र स्थानमा बस्नेछ।
- २) अध्यक्षको निर्देशनमा समितिको बैठक सदस्य सचिवले बोलाउनेछ।
- ३) सदस्य सचिवले समितिको बैठक बस्ने सुचना सहित बैठकमा छलफल हुने विषयहरुको सूची ३ दिन अगावै समितिका सदस्यहरुलाई उपलब्ध गराउनुपर्नेछ।
- ४) समितिमा तत्काल कायम रहेका सदस्य संख्याको पचास प्रतिशत भन्दा बढी सदस्यहरु उपस्थित भएमा समितिको बैठकको लागि गणपूरक संख्या पुगेको मानिनेछ।
- ५) समितिको बैठकको अध्यक्षता अध्यक्षले गर्नेछ, र निजको अनुपस्थितीमा उपस्थित सदस्यहरुले आफूमध्येबाट छानेको ज्येष्ठ सदस्यले बैठकको अध्यक्षता गर्नेछ।
- ६) बैठकमा उपस्थित सदस्यहरुको बहुमतको निर्णय मान्य हुनेछ। मत बराबर भएमा बैठकको अध्यक्षता गर्ने व्यक्तिले निर्णयक मत दिन सक्नेछ।
- ७) समितिको बैठकको निर्णय समितिको अध्यक्ष र सदस्य सचिवद्वारा प्रमाणित गरिनेछ।
- ८) समितिको बैठक तथा सञ्चालन खर्च स्थानीय तहको नियम अनुसार हुनेछ।
- ९) बैठक सम्बन्धि अन्य कार्यविधि समिति आफैले निर्धारण गरेबमोजिम हुनेछ।
- (१७) उपसमिति वा कार्यटोली गठन गर्न सक्ने :-** (१) समितिले आफूले गर्नुपर्ने कुनै काम सुचारु रूपले सञ्चालन गर्नको निमित्त बालविशेषज्ञ वा विज्ञ, बाल मनोविज्ञ, समाजसेवी, सामाजिक कार्यकर्ता, शिक्षक, चिकित्सक, बालकलवका प्रतिनिधि, सामाजिक परिचालक तथा बालअधिकारकर्मीहरु मध्ये आवश्यकता अनुसार समावेश हुने गरी निश्चित अवधिका लागि बढिमा ३ सदस्यीय उपसमिति वा कार्यटोली गठन गरी परिचालन गर्न सक्नेछ।
- (२) उपदफा(१) बमोजिम गठन हुने उपसमिति वा कार्यटोलीको काम, कर्तव्य र अधिकार कार्य प्रकृति अनुसार काममा खटिए वा काम गरे वापत टोली वा सदस्यले पाउने भत्ता वा पारिश्रमिक वा सेवा सुविधा तथा अन्य कार्यविधि स्थानीय तहको प्रचलित नियम अनुसार समितिले तोकिएदिए बमोजिम हुनेछ।
- (१८) वडास्तरीय बालअधिकार समिति :-** (१) वडास्तरीय बालअधिकार समितिमा देहाय बमोजिमका अध्यक्ष र सदस्य रहनेछन् :
(क) सम्बन्धित वडाको वडाअध्यक्ष	-अध्यक्ष
(ख) वडाले तोकेको १ जना महिला सहित २ जना वडा सदस्य	-सदस्य
(ग) स्थानीय माध्यमिक विद्यालयका प्रधानाध्यापक वा शिक्षक, स्वास्थ्यकर्मी वा स्वास्थ्य स्वयम्सेविका मध्येबाट २ जना	-सदस्य
(घ) वडास्तरीय बाल संजालको अध्यक्ष	-सदस्य
(ङ) बालअधिकार, बालसंरक्षण, बालकल्याण, शिक्षा, स्वास्थ्य तथा बालन्यायका क्षेत्रमा कार्य अनुभव भएका व्यक्ति मध्येबाट अध्यक्षले मनोनयन गरेका कम्तीमा १ जना महिला सहित २ जना	-सदस्य
(च) वडा सचिव	-सदस्य सचिव

(२) उपदफा (१) को खण्ड(ग) र (ड)बमोजिम मनोनित सदस्यको पदावधि ४ वर्षको हुनेछ र खण्ड(ड) बमोजिम सदस्यमा मनोनयन हुनको लागि देहाय बमोजिमको योग्यता पुरा भएको हुनुपर्नेछ ।

(क) नेपाली नगरिक,

(ख) २५ वर्ष उमेर पुरा भएको,

(ग)मान्यता प्राप्त शिक्षण संस्थाबाट कम्तीमा आधारभूत तह उत्तिर्ण गरेको,

(घ)भ्रष्टाचार,जवरजस्ती करणी, मानव बेचबिखन तथा ओसारपसार,लागुऔषध विक्रि वितरण तथा ओसारपसार,सम्पत्ति शुद्धिकरण, राहधानी दुरुपयोग, अपहरण सम्बन्धि कसुर,संगठित अपराध,बालबालिका विरुद्धको कसुर,बालअधिकार हनन वा नैतिक पतन देखिने अन्य फौजदारी कसुरमा सजाय नपाएको,

(ड) मनोनित हुदाको बखत राजनितिक दलको सदस्य नरहेको ।

(च)सम्बन्धित वडाभित्र स्थायी बसोवास भएको ।

(३)उपदफा(२)मा जेसुकै लेखिएको भएता पनि वडासदस्य,विद्यालय व्यवस्थापन समितिका अध्यक्ष,विभिन्न संघ संस्थाका प्रतिनिधि तथा अन्य पदेन सदस्यहरु तथा बालसंजालका प्रतिनिधिहरुका हकमा उमेर,बसोवास क्षेत्र,शैक्षिक योग्यताको आधारमा सदस्य हुन अयोग्य मानिनेछैन ।

(१९)वडास्तरीय बाल अधिकार समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार :-(१)वडास्तरीय बालअधिकार समितिको काम कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ :

(क)वडाबाट प्रस्तावित हुने बालबालिका र बाल अधिकार सम्बन्धि योजना,नीति र कार्यक्रमहरुको बाल अधिकारमा आधारित सहभागितामूलक ढंगबाट निर्माण गर्ने

(ख) वडा तहमा बाल अधिकारका सचेतना,प्रशिक्षण कार्यक्रमहरु सञ्चालन गर्ने गराउने

(ग) वडालाई बालमैत्री बनाउने सिङ्गो प्रकृयाको नेतृत्व लिने

(घ)वडा तहमा बालअधिकारको अवस्था अनुगमन तथा अध्ययन अनुसन्धान गर्ने गराउने

(ड) बालबालिकाको सम्बन्धमा प्राप्त उजुरीहरुको संकलन गर्ने र रायसहित न्यायिक समितिमा पठाउने

(च)बालबालिकासँग परामर्श तथा छलफल कार्यक्रम गर्ने गराउने

(छ)वडा स्तरमा बालश्रम शोषण, बालविवाह, बेचबिखन तथा ओसारपसार, बालबालिका विरुद्ध हुने हिंसा,दुर्व्यवहार अन्त्यका लागि बाल संरक्षण मापदण्ड तर्जुमा गरी कार्यान्वयन गर्ने

(ज) सार्वजनिक सुनुवाईका समयमा स्थानीय तहबाट सम्पन्न भएका बालअधिकारका कार्यहरुको प्रगति विवरण सार्वजनिक गर्ने

(झ) वडा तहमा बालअधिकारका लागि कार्यरत सरकारी निकाय,संघ संस्था,परियोजना तथा सेवाहरुको नक्साङ्कन गर्ने

(ञ) बालअधिकारको संरक्षण तथा सम्बर्द्धनका लागि बहुपक्षीय निकायहरूसँग समन्वय तथा सहकार्य गर्ने

(ट) वडामा रहेका बालक्लव, संजाल, समूहको सूचि तयार गरी स्थानीय बालअधिकार समितिमा पेश गर्ने

(ठ) वडामा संचालित बालगृह, अस्थायी संरक्षण सेवा केन्द्रहरुको अनुगमन गरी स्थानीय बालअधिकार समितिमा प्रतिवेदन पेश गर्ने

परिच्छेद ७

बालकल्याण अधिकारी

(२०)बालकल्याण अधिकारीको नियुक्ति :- (१) फुडलिङ्ग नगरपालिकाले ऐनको दफा ६१ को उपदफा (१) बमोजिम हुने गरी १ जना बाल कल्याण अधिकारी फुडलिङ्ग नगरपालिकाको कर्मचारी पदपूर्ति प्रकृया अनुसार नियुक्त गर्नेछ ।

(२) उपनियम (१) बमोजिम बालकल्याण अधिकारीको नियुक्ति नभएसम्म फुडलिङ्ग नगरपालिकाले महिला तथा बालबालिका शाखा प्रमुख वा बालबालिकाको विषय हेर्ने कर्मचारीलाई बालकल्याण अधिकारी तोक्न सक्नेछ ।

(३) उपनियम(१) बमोजिम नियुक्त बालकल्याण अधिकारीले स्थानीय बालअधिकार समितिको सदस्य सचिवको रूपमा काम गर्नेछ ।

(२१) बालकल्याण अधिकारीको काम, कर्तव्य र अधिकार:- बालकल्याण अधिकारीको काम,कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ

(क)स्थानीय बालअधिकार समितिको निर्णय एवम् निर्देशनहरु कार्यान्वयन गर्ने वा गराउने ।

(ख) नेपाल सरकार,प्रदेश सरकार र स्थानीय तहबाट स्वीकृत नीति र योजना अनुरूप समितिको वार्षिक कार्यक्रम र बजेट तर्जुमा तथा कार्यान्वयन गर्न फुडलिङ्ग नगरपालिका र स्थानीय बालअधिकार समितिलाई आवश्यक सहयोग गर्ने एवम् कार्य सम्पादनको प्रगति प्रतिवेदन समितिको बैठकमा पेश गर्ने

(ग)फुडलिङ्ग नगरपालिकाभित्र स्थायी तथा अस्थायी रूपमा बसोवास गर्ने सबै बालबालिकाले प्राप्त गर्नुपर्ने हेरचाह,स्वास्थ्य,शिक्षा,संरक्षण तथा सहभागिताको अवस्था सम्बन्धी तथ्याङ्क संकलन,अध्यावधिक र विश्लेषण गरी प्रतिवेदन तयार गर्ने ।

(घ) फुडलिङ्ग नगरपालिकाका जोखिममा परेका,विशेष संरक्षणको आवश्यकता भएका,बैकल्पिक हेरचाहको आवश्यकता भएका तथा कसुरबाट पिडित बालबालिकाको तत्काल उद्धार,मनोसामाजिक विमर्श,उपचार,अस्थायी संरक्षण, आमाबुवालाई पारिवारीक सहयोग, पारिवारीक पुनर्मिलन तथा बैकल्पिक स्याहार लगायतका कार्य गर्ने

(ड) खण्ड(घ) बमोजिमका कार्य गर्न कार्ययोजना तयार गरी स्थानीय बालअधिकार समिति समक्ष स्वीकृतिका लागि पेश गर्ने र स्वीकृत कार्ययोजना कार्यान्वयन गर्ने ।

(च)खण्ड(घ)मा उल्लेखित बालबालिकाको सहायताका लागि यस नियमावली बमोजिम जारी हुने निर्देशिका तथा मापदण्डमा उल्लेख भएबमोजिमको अन्य कार्य गर्ने

(छ) आन्तरिक तथा अन्तरदेशिय धर्मपुत्र/धर्मपुत्रीका रूपमा जान योग्य आफ्नो भौगोलिक क्षेत्रभित्र स्थानीय ठेगाना भएका बालबालिकाको विवरण फुडलिङ्ग नगरपालिकाबाट स्वीकृत गराई राष्ट्रिय बालअधिकार परिषदमा उपलब्ध गराउने ।

(ज)बालबालिका विरुद्धको कसुरको अनुसन्धान प्रकृयामा पिडीत तथा कानूनको विवादमा परेका बालबालिकाको अस्थायी तथा पारिवारिक संरक्षणका लागि प्रहरी कार्यालय तथा अदालतलाई आवश्यक सहयोग उपलब्ध गराउने ।

(झ)ऐनको दफा ४९ बमोजिम स्थानीय तहभित्र भएको बैकल्पिक हेरचाहको व्यवस्था पुनर्स्थापना केन्द्र, अस्थायी संरक्षण सेवा, निगरानी कक्ष,तथा बालबालिकालाई शैक्षिक प्रयोजनका लागि राखिएका गुरुकुल,गुम्बा,मदरसा,चर्च जस्ता आवासीय गृहको नियमित अनुगमन गरी सोको प्रतिवेदन बालअधिकार समिति तथा अन्य सम्बन्धित निकायमा पेश गर्ने

- (ज) फुडलिङ्ग नगरपालिकामा भएका बालअधिकार उलंघन सम्बन्धित घटनामा बालबालिकाको तत्काल उद्धार, राहत, संरक्षण र घटना व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्य गर्ने ।
- (ट) मुलुकी देवानी संहिता २०७४ बमोजिम बालबालिकाको संरक्षण वा माथवर नियुक्तिका लागि अदालतमा निवेदन दिने ।
- (ठ) बालबालिकाको लागि बैकल्पिक हेरचाहको उपलब्धताको प्रतिवेदन अदालतले माग गरेको अवस्थामा पेश गर्ने ।
- (ड) बैकल्पिक हेरचाहमा राखिएका बालबालिकाको जन्मदर्ता गर्न, नागरिकता बनाउन र निजको चलअचल सम्पत्तिको अभिलेख राखी संरक्षण गर्न सम्बन्धीत निकायमा सहजीकरण तथा सिफारीस गर्ने ।
- (ढ) बालबालिकाको गोपनियताको हकको उलंघन नहुने गरी खण्ड(ग),(भ), (ज) र प्रचलित कानून बमोजिम प्रकाशित गर्नुपर्ने सुचना समेतको प्रतिवेदन स्थानीय बालअधिकार समितिको स्वीकृतीमा प्रकाशन गर्ने र सोको विवरण आर्थिक वर्ष समाप्त भएको २ महिनाभित्र प्रदेश बालअधिकार समिति र राष्ट्रिय बालअधिकार परिषदमा पेश गर्ने ।
- (ण) फुडलिङ्ग नगरपालिकाको योजना तर्जुमा प्रकृत्यामा बालबालिकाका विषयलाई प्राथमिकता दिन पहल गर्ने ।
- (त) समितिबाट प्रत्यायोजित अन्य काम गर्ने गराउने

परिच्छेद ७

बालमनोविज्ञ वा मनोसामाजिक विमर्शकर्ता, समाजसेवी तथा सेवा प्रदायक निकाय सम्बन्धी व्यवस्था

- (२२) समाजसेवी तथा बालमनोविज्ञ वा मनोसामाजिक विमर्शकर्ताको सूचि तथा नियुक्ति:- (१) फुडलिङ्ग नगरपालिकामा रही समाजसेवी तथा बालमनोविज्ञ वा मनोसामाजिक विमर्शकर्ताको रूपमा काम गर्न चाहने व्यक्तिले स्थानीय बालअधिकार समिति समक्ष आफ्नो नाम सूचीकृत गराउनुपर्नेछ ।
- (२) उपदफा(१) बमोजिम समाजसेवी तथा मनोविज्ञ वा मनोसामाजिक विमर्शकर्तालाई सूचीकृत गर्नका निमित्त फुडलिङ्ग नगरपालिकाका स्थानीय बालअधिकार समितिले निवेदकले पेश गर्नुपर्ने आवश्यक कागजात तथा विवरणको सूची समेत संलग्न गरी ७ दिनको सार्वजनिक सूचना जारी गर्नेछ ।
- (३) समाजसेवी तथा बालमनोविज्ञ वा मनोसामाजिक विमर्शकर्ताको रूपमा काम गर्न इच्छुक व्यक्तिले सुचनामा तोकिए बमोजिमका कागजात तथा व्यक्तिगत विवरण सहित फुडलिङ्ग नगरपालिकाका, स्थानीय बालअधिकार समितिमा निवेदन दिनुपर्नेछ ।
- (४) उपदफा (३) बमोजिमको निवेदन तथा कागजातको जाँचबुझ गर्दा फुडलिङ्ग नगरपालिका स्थानीय बालअधिकार समितिले तोकेको न्यूनतम योग्यता पुगेका निवेदकहरूलाई समाज सेवीकाको रूपमा स्थानीय बालअधिकार समितिले सूचिकृत गरी सोको सूचना प्रकाशन गर्नेछ ।
- (५) समाजसेवीको छनौट र नियुक्तिको प्रकृत्या, निजको काम, कर्तव्य, अधिकार, पारिश्रमिक तथा अन्य सुविधा स्थानीय बालअधिकार समितिको सिफारीसमा फुडलिङ्ग नगरपालिकाले तोकिए बमोजिम हुनेछ ।
- (६) उपदफा ५ बमोजिम नियुक्त हुने समाजसेवीको पारिश्रमिक फुडलिङ्ग नगरपालिकाले व्यवस्था गर्नेछ ।

- (७) उपदफा ४ बमोजिम सुचिकृतका लागि आवेदन दिएका मनोविज्ञका लागि ६ महिनाको मनोसामाजिक विमर्श सम्बन्धी तालिम प्राप्त, सर्वोच्च अदालतबाट बालमनोविज्ञको २ महिनाको तालिम, मनोसामाजिक विमर्श सम्बन्धि १ वर्षे डिप्लोमा गरेका र समाजसेवीका लागि सिटिइभिटीबाट सामाजिक कार्य विषयमा अध्ययन गरेका, सामाजिक कार्य विषयमा स्नातक गरेको, सर्वोच्च अदालतबाट समाजसेवी सम्बन्धि तालिम प्राप्त साथै १० वर्ष समाजसेवी भई कार्य गरेका हुनुपर्नेछ ।

(२३) **सेवा प्रदायक निकायको नक्साङ्कन तथा सूचिकरण** :- (१) फुडलिङ्ग नगरपालिकामा रही बालबालिकाको हक, हित र अधिकारको संरक्षण तथा सम्बर्द्धनका लागि ईच्छुक सामाजिक संस्थाहरु फुडलिङ्ग नगरपालिकामा अनिवार्य रूपमा सूचिकृत हुनुपर्दछ ।

(२) उपदफा (१) सुचिकृत गर्नका निमित्त फुडलिङ्ग नगरपालिकाका स्थानीय बालअधिकार समितिको निवेदकले पेश गर्नुपर्ने आवश्यक कागजात तथा विवरणको सूची समेत संकलन गरी ७ दिनको सार्वजनिक सूचना जारी गर्नेछ ।

(३) फुडलिङ्ग नगरपालिकामा सूचिकृत हुन ईच्छुक सेवा प्रदायक निकायले सूचनामा तोकिए बमोजिमका कागजात तथा संस्थागत विवरण सहित फुडलिङ्ग नगरपालिकाका स्थानीय बाल अधिकार समितिमा निवेदन दिनुपर्नेछ ।

(४) उपदफा (३) बमोजिमको निवेदन तथा कागजातको जाँचबुझ फुडलिङ्ग नगरपालिकाका स्थानीय बालअधिकार समितिले तोकेको योग्यता पुगेका निवेदकहरूलाई सेवा प्रदायक निकायको रूपमा फुडलिङ्ग नगरपालिकाका स्थानीय बालअधिकार समितिले सूचिकृत गरी सोको सुचना प्रकाशन गर्नेछ ।

(५) उपदफा (४) बमोजिम निवेदन तथा सुचिकृत भएका निकायलाई समितिले आवश्यक परेको बेलामा संभौता गरी सेवा प्रवाहको अवसर प्रदान गर्नेछ ।

परिच्छेद ८

बालकोष तथा विविध

(२४). **बालकोष**:- (१) विशेष संरक्षणका आवश्यकता भएका तथा जोखिममा परेका तथा हिंसा पीडित बालबालिकाको सहयोगार्थ फुडलिङ्ग नगरपालिका स्तरमा एक बालकोष रहनेछ ।

(२) उपदफा(१) बमोजिमको बालकोषमा देहाय बमोजिमका रकमहरु रहनेछन् ।

(क) फुडलिङ्ग नगरपालिकाबाट वार्षिक रूपमा विनियोजित बजेट

(ख) संघ, संस्थाबाट प्राप्त हुने सहायता

(ग) निजि व्यवसाय तथा व्यक्तिहरुबाट प्राप्त हुने दान दान्तव्य तथा चन्द्रा सहायता

(घ) स्थानीय न्यायिक समितिबाट बालबालिका विरुद्ध हिंसाबाट घटनामा गरिएको जरिवाना रकम

(ङ) अन्य तोकिएका आम्दानी

(३) उपदफा(२)मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएता पनि मध्यपान, धुम्रपान जस्ता व्यापारिक प्रतिष्ठानहरुबाट प्राप्त हुने सहयोगलाई स्वीकार गरिने छैन ।

(२५) **कोषको प्रयोग प्रयोजन**:- देहाय बमोजिमको प्रयोजनको लागि बालकोषको प्रयोग गर्न सकिनेछ: (क) विशेष संरक्षणको आवश्यकता भएका तथा आपतकालिन अवस्थामा रहेका बालबालिकाको उद्धार गर्न

(ख) विशेष संरक्षणको आवश्यकता भएका तथा आपतकालिन अवस्थामा रहेका बालबालिकालाई राहत,अस्थायी संरक्षण सेवा ,पारिवारिक पुनर्मिलन तथा पुनर्स्थापना,मनोसामाजिक विमर्श,स्वास्थ्य उपचार,कानूनी उपचार जस्ता सेवा प्रदान गर्न,

(ग)बालबालिकाको हक हित सम्बन्धमा समितिले तोकेबमोजिमको अन्य काम गर्न गराउन

(२) कोषबाट गरिने बालबालिकाको सहयोगका लागि देहाय अनुसारको कागजात पेश गर्नुपर्नेछ ।

(क) सहयोग माग सम्बन्धि निवेदन

(ख) सम्बन्धित वडाको सिफारीस

(ग) जन्मदर्ता

(घ) जन्मदर्ता नहुने बालबालिकाको हकमा मान्यता प्राप्त चिकित्सबाट उमेर निर्धारण गरेका कागजात

(२६)बालकोषको खर्चका सिमा: (१) बालकोषको रकम देहायका अवस्थामा स्थानीय बालअधिकार समितिको निर्णयबाट खर्च गर्न सकिनेछ ।

(क) हिंसा पिडित बालबालिकालाई अधिकतम रु.१० हजारसम्मको घर फिर्ता तथा स्वास्थ्य उपचार सेवाका लागि

(ख) हिंसा पिडित बालबालिकाको न्यायका लागि अस्थायी आवास,मनोविमर्श,यातायात तथा कानूनी सहायतामा लाग्ने खर्च अधिकतम रु.२५ हजारसम्म

(ग)जोखिममा रहेका बालबालिकाका लागि तत्काल राहत,शैक्षिक वृद्धि,स्वास्थ्य सेवा एवम् सामाजिक संरक्षण वापत अधिकतम प्रति बालबालिका रु. ५ हजारसम्म

(घ)कुनै वेला बालबालिकालाई आपतकालिन व्यवस्था गर्नुपरेमा तत्काल खर्च गर्न बालकल्याण अधिककारीको जिम्मेवारीमा रुं ५ हजारसम्म नघट्ने गरी सानो नगदी कोषको व्यवस्था गरी खर्च गरिनेछ ।

(२)बालकोष तालिम,गोष्ठी,बैठक भत्ता,भ्रमण तथा अनुगमन एवम् प्रशासनिक कार्य र सचेतनाका कार्यक्रममा खर्च गर्न पाईने छैन

(२७)कोषको खाता संचालन - (१) कोषको रकम समितिको निर्णयले ईजाजत प्राप्त पायक पर्ने क बर्गको बैंक वा नेपाल बैंक लिमिटेडमा खाता खोली संचालन गरिनेछ ।

(२)उपदफा १ बमोजिमको खाता संचालनका लागि फुडलिङ्ग नगरपालिकाको हकमा प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत र लेखाप्रमुखको संयुक्त दस्तखतमा संचालन गरिनेछ ।

(३) प्रचलित कानूनमा जुनसुकै कुरा लेखिएका भएतापनि कोषको रकम खर्च नभई आर्थिक वर्षको अन्त्यमा बाँकी रहेमा तेस्ता रकम फ्रीज हुनेछैन

(२८) कोषको लेखा र लेखा परिक्षण:- (१) कोषको आय व्यायको लेखा नेपाल सरकारले अपनाएको लेखा प्रणाली बमोजिम राखिनेछ,

(२) कोषको लेखापरिक्षण आन्तरिक लेखा परिक्षण तथा महालेखा परिक्षणबाट हुनेछ ।

परिच्छेद ९

विविध

(२९) स्रोतको व्यवस्थापन:- नगरपालिका तथा वडाले बालअधिकारको संरक्षण तथा सम्बर्द्धन कार्य संचालन गर्न योजना तथा गरी सो योजनाको कार्यन्वयनका लागि आवश्यक बजेट तथा स्रोतको व्यवस्थापन गर्नेछ,

(३०) प्रोत्साहन पुरस्कारको व्यवस्था:- बालअधिकारको संरक्षण तथा सम्बर्द्धन कार्यमा उल्लेखनीय योगदान दिने व्यक्ति,बालक्लब,संजाल तथा संघ संस्थालाई नगरपालिकाले उचित पुरस्कार तथा सम्मान प्रदान गर्न सक्नेछन् ।

(३१)कार्यविधिको व्याख्या गर्ने वा बाधा अड्काउ फुकाउने अधिकार:- कार्यविधिको कार्यन्वयनको सिलसिलामा कुनै द्विविधा हुन गएमा सोको व्याख्या वा बाधा अड्काउ फुकाउने अधिकार नगरपालिकालाई हुनेछ ।

(३२)संसोधन गर्न सकिने:- यस कार्यविधिलाई फुडलिङ्ग नगरपालिकाले आवश्यक संशोधन गर्न सक्नेछन् ।

(३३) खारेजी र बचाउ:- यो कार्यविधि बालबालिका संबन्धी प्रचलित नेपाल कानून प्रदेश सरकारको कानूनसँग बाभिन गएमा बाभिएको हदसम्म यो कार्यविधि अमान्य हुनेछ र नेपाल सरकार तथा प्रदेश सरकारको कानूनमा लेखिएको कुराहरु मान्य हुनेछ ।

(३४) यसै कार्यविधि बमोजिम भए गरेको मानिने:- फुडलिङ्ग नगरपालिकाले यो कार्यविधि लागु हुनु भन्दा अघि गरेका बालबालिका सम्बन्धि कार्यहरु यसै कार्यविधि बमोजिम भए गरेको मानिनेछ । यस कार्यविधिमा उल्लेख नभएका प्रकृयाहरु अवलम्बन गर्दा बालबालिका सम्बन्धि प्रचलित नेपाल सरकार तथा प्रदेश सरकारको कानूनमा भएको बालअधिकार संरक्षण र सम्बर्द्धन प्रकृयाहरु अवलम्बन गर्न कुनै बाधा पर्नेछैन ।

-

अनुसूची १

बालक्लव/सञ्जाल आवद्धताको लागि निवेदनको ढाँचा
निवेदन पत्रको ढाँचा

मिति

श्री बालकल्याण अधिकारी ज्यू,
फुडलिङ्ग नगरपालिकाको कार्यालय
ताप्लेजुङ्ग

विषय : बालक्लव सूचिकृत/आवद्धता गरी पाऊँ ।

महोदय,

प्रस्तुत विषयमा यस फुडलिङ्ग नगरपालिका वडा नं.

स्थिता.....टोल/विद्यालयमा मिति.....मा तपशिल
बमोजिम मुख्य पदाधिकारीहरु रहने गरी हामीले ..... नामको बालक्लव गठन
गरेकोले फुडलिङ्ग नगरपालिकाको कार्यपालिकाको बैठकबाट स्विकृत “ बालअधिकार संरक्षण तथा
सम्बर्धन सम्बन्धि कार्यविधि, २०७ को परिच्छेद ४ (९) ले गरेको व्यवस्था ” बमोजिम क्लव
सूचिकृत/आवद्धता गर्नको लागि देहायका कागजात संलग्न गरी क्लव दर्ताको लागि निवेदन पेश
गरेका छौं

देहाय:-

- १) अनुसूची १ अनुसारको निवेदन
- २) अनुसूची २ अनुसारको विधान २ प्रति
- ३) बालक्लवको निर्णय
- ४) विद्यालयको हकमा विद्यालयको सिफारिस
- ५) वडाको हकमा वडाको सिफारिस
- ६) बालक्लवको कार्यसमितिभित्र रहेको बालबालिकाहरुको जन्मदर्ताको प्रतिलिपी

सि.नं.	पद	नाम	सम्पर्क नं.	दस्तखत	कैफियत
१					
२					
३					
४					

भवदीय

अध्यक्षको नाम.....

क्लवको नाम :

ठेगाना

मिति

अनुसूची २

..... बाल क्लव/सञ्जालको कार्य संचालन निर्देशिका/ नमुना विधान.....

प्रस्तावना:

राष्ट्र निर्माणको लागि बालबालिकाहरुको समेत भूमिका महत्वपूर्ण हुने भएकोले उनीहरुको शारीरिक, सामाजिक, संवेगात्मक र बौद्धिक विकास गर्दै बालबालिकाहरुको हक हित एवं बाल अधिकारको विषयमा जनचेतना जगाई सामाजिक, सांस्कृतिक, शैक्षिक एवं अन्य सम्बद्ध क्षेत्रमा समेत बाल सहभागिता जुटाउन र बाल विकासका साथै बाल संरक्षणको पहल गर्न वाञ्छनीय भएकोले यो निर्देशिका/विधान तर्जुमा गरिएको छ ।

१. प्रारम्भिक :

१.१. संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ:

(क) यस विधानको नाम ..... बाल क्लव गठन तथा कार्य संचालन निर्देशिका २०७ रहने छ ।

(ख) यो विधान ..... क्लवको साधारण सभाबाट अनुमोदन भई फुडलिङ्ग नगरपालिकाबाट स्वीकृत भएपछि तुरुन्त प्रारम्भ हुनेछ ।

१.२. परिभाषा: विषय वा प्रसंगले अर्को अर्थ नलागेमा:

(क) “क्लव” भन्नाले टोल वा विद्यालय स्तरमा गठित बालबालिकाको आवद्धतालाई जनाउनेछ ।

(ख) “बालबालिका” भन्नाले यस विधानको प्रयोजनको लागि ८ वर्षदेखि माथि १८ वर्ष ननाघेका बालबालिकाहरुलाई जनाउनेछ ।

(ग) “कार्यालय:” भन्नाले फुडलिङ्ग नगरपालिकाको कार्यालयलाई सम्झनुपर्छ ।

(घ) “विद्यालय” भन्नाले बालक्लवमा आवद्ध बालबालिका अध्ययन गरीरहेको स्थानलाई सम्झनुपर्छ ।

(ङ) “टोल:” भन्नाले बालक्लवमा आवद्ध बालबालिका बसोवास गरेको स्थानलाई सम्झनुपर्छ ।

(च) “विधान:” भन्नाले ..... क्लवको विधानलाई सम्झनुपर्छ ।

(छ) “पदाधिकारी:” भन्नाले कार्यसमितिभित्रका अध्यक्ष, उपाध्यक्ष, सचिव, सहसचिव, कोषध्यक्ष र सदस्यहरुलाई सम्झनुपर्छ ।

५. उद्देश्य एवं कार्यहरु:

यस बाल क्लवको देहाय बमोजिमका उद्देश्य एवं कार्यहरु रहनेछन्:

(क) बालबालिकाहरुको शारीरिक, मानसिक, सामाजिक, संवेगात्मक तथा सहभागितात्मक विकासको अभिवृद्धि गर्ने ।

(ख) बाल अधिकार सम्बन्धी राष्ट्रिय एवं अन्तर्राष्ट्रिय कानूनको बारेमा सचेतना गराउनु ।

(ग) बाल समूहको विस्तार र संगठनात्मक क्षमता अभिवृद्धि गर्ने ।

(घ) धर्म, वर्ण, लिङ्ग, जातजाति वा अन्य कुनै आधारमा बालबालिकाहरुलाई विना भेदभाव समान अवसर प्रदान गर्ने बारे जनचेतना जगाउने

(ङ) बालबालिकाहरुको विरुद्धमा हुने घरायसी हिंसा, बाल यौन शोषण, बाल दुर्व्यवहार, बालश्रम शोषण, बाल बेचबिखन, बाल विवाह जस्ता सामाजिक विकृतिका विरुद्ध स्थानीय रुपमा सचेतना जगाई सो को कानूनी उपचारको लागि

(च) बाल अधिकार सम्बन्धी विविध कार्यक्रमहरु संचालन गर्ने ।

(छ) बाल विकास सम्बन्धी विविध कार्यक्रमहरु संचालन गर्नु ।

(ज) पूर्व बालविकास सम्बन्धी कार्यक्रमहरुमा सहभागी गराउनु ।

- (भ) बालबालिका सम्बन्धी हरेक गतिविधिमा सहभागिता गराउनु ।
- (ज) वातावरण स्वास्थ्य सम्बन्धी कार्यक्रमलाई बाल गतिविधिमा समावेश गराउनु ।
- (ट) आफ्नो समूह भित्रका बालबालिका सम्बन्धी विविध आधारमा तथ्यांक संकलन गर्नु ।
- (ठ) बालबालिकाहरूको समस्या पहिचान गरी सो समस्या सम्बन्धित निकायमा पुऱ्याउन र समाधान गर्ने प्रयत्न गर्नु ।
- (ड) जन्मदर्ता, बाल शिक्षा, बालिका शिक्षा, बालवृद्धि (तौल) सरसफाई, खोप पोषण, शिशु स्याहार, आयोडिनको महत्व जस्ता मातृ एवं बाल स्वास्थ्यको विषयमा सन्देश वाहकको रूपमा कार्य गर्ने ।
- (ढ) बालबालिकाहरूसँग सम्बन्धित रोग भाडा पखाला, निमोनिया, टाईफाइड तथा खुल्ला दिशा पिसाव मुक्त क्षेत्र बनाउने लगायतका विषयमा समाजमा जानकारी एवमं सो को निरकरणको लागि चेतना जगाउनु ।
- (ण) पिछडिएका, जोखिममा परेका, विपन्न, द्वन्द एवं दैवी प्रकोपबाट पीडित बालबालिकाहरूको पुर्नस्थापनाको लागि पहल गर्नु ।
- (त) अन्य बाल क्लवहरू वा निकायसँग समेत समन्वय गरी एकिकृत रूपमा काम गर्ने ।
- (थ) बालबालिकाको पूर्ण विकासका लागि अन्य विविध रचनात्मक कार्यक्रमहरू संचालन गर्ने ।
- (द) एच.आई.भि. एड्स तथा लागु औषध दुर्व्यसन सम्बन्धी जनचेतना जागृत गराउने ।
- (ध) बाल विवाह, बहुविवाह, अनमेल विवाह, जातीय भेदभाव, छुवाछुत एवं दाइजो प्रथा लगायत सामाजिक विकृतिको विरुद्धमा जनचेतना जगाउने ।
- (न) बालबालिकाहरूलाई विविध प्रतिस्पर्धात्मक गतिविधिमा विना भेदभाव बालबालिकालाई सरिक गराउन पहल गर्ने ।

६. बाल क्लवको गठन:

६.१ बालक्लवको गठन समूहका साधारण सदस्यहरूको साधारण सभाबाट हुने साथै निर्वाचन प्रक्याबाट हुनेछ । यस बालक्लवको कार्य समितिमा निम्नानुसारका पदाधिकारी हुनेछन्:

- (क) अध्यक्ष : १ जना
- (ख) उपाध्यक्ष : १ जना
- (ग) सचिव : १ जना
- (घ) सहसचिव : १ जना
- (ड) कोषाध्यक्ष : १ जना
- (च) सदस्य : कम्तिमा २ जना र बढिमा ९ जनासम्म
- (छ) सल्लाहकार : आवश्यकतानुसार
- (ज) संरक्षक : १ जना

६.२ बाल क्लवको कार्य समितिको संरचना समावेशीताको आधारमा गठन हुनेछ ।

७. सल्लाहकार:

बाल क्लवले सल्लाहकार नियुक्ति गर्दा निम्न आधारमा गर्नु पर्दछ :

- (क) पूर्व बाल क्लवको अध्यक्ष पदेन सल्लाहकार हुनेछ ।
- (ख) स्थानीय शिक्षक, खेलाडी, प्रतिष्ठित विद्वान, प्राध्यापक वा समाजका प्रतिष्ठित व्यक्ति वा सम्बन्धित संस्थाका सदस्यहरूका अभिभावक मध्येबाट आवश्यकतानुसार सल्लाहकारहरू रहने छन् ।

८. संरक्षक:

बाल क्लवका संरक्षकमा संस्थालाई अभिभावकको रूपमा आर्थिक वा व्यवस्थापकीय सहयोग प्रदान गर्ने संस्था/व्यक्ति रहने छन् । संरक्षकको नियुक्ति बाल समूहको निर्णय अनुसार हुनेछ ।

८.१ विद्यालयमा एकजना शिक्षक संरक्षक र प्राधानाध्यापक प्रमुख संरक्षक शिक्षक रहनेछन ।

९. पदावधि:

बाल क्लवको पदावधि गठन भएको मितिले २ वर्षको हुनेछ । कुनै पदाधिकारीले राजिनामा दिएमा वा अन्य कुनै कारणले पद रिक्त भएमा पदाधिकारीको हकमा बाँकी अवधिका लागि सम्बन्धित बाल क्लवले आफु मध्येबाट नियुक्ति गर्नेछ र सदस्य पदका लागि आफ्नो साधारण सदस्य मध्येबाट चयन गर्नु पर्नेछ ।

१०. पदाधिकारीको काम, कर्तव्य र अधिकार:

पदाधिकारीहरूको देहाय बमोजिमको काम, कर्तव्य र अधिकार हुनेछ:

(क) अध्यक्षको काम, कर्तव्य र अधिकार: अध्यक्षको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ:

- क्लवको बैठक र समूहको साधारण सभाको अध्यक्षता ग्रहण गर्ने ।
- क्लवको बैठक वा साधारण सभामा आवश्यक प्रस्ताव र कागजात पेश गर्ने गराउने ।
- क्लवको आम्दानी, खर्च हिसाब र अन्य कागजात सुरक्षित राख्ने राख्न लगाउने ।
- क्लवको निर्णयको निर्देशन कार्यान्वयन गर्ने गराउने ।
- क्लवको प्रतिनिधि चयन गरी पठाउने वा समूहको प्रतिनिधित्व गर्ने ।
- उपाध्यक्ष र सदस्यहरूलाई विषयगत कार्यभार विभाजन गरी दिने ।
- सात दिन भन्दा बढी समयका लागि अनुपस्थित भएमा उपाध्यक्षलाई र उपाध्यक्ष नभएमा आफू मध्येका वरिष्ठ सदस्यलाई कार्यवाहक अध्यक्ष तोक्ने ।
- बाल क्लव जिल्ला समन्वय समितिसँग समन्वय गरी वा अन्य संघ संस्था वा निकायहरूसँग कार्यक्रमको माग गर्ने र कार्यान्वयन गर्ने गराउने ।

९. तोकिएको अन्य कार्य गर्ने ।

ख. उपाध्यक्षको काम, कर्तव्य र अधिकार: उपाध्यक्षको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ :

- अध्यक्षको अनुपस्थितिमा कार्यवाहक अध्यक्ष भै कार्य गर्ने ।
  - तोकिएको अन्य काम गर्ने ।
- ग. सचिवको काम, कर्तव्य र अधिकार: सचिवले अध्यक्षको प्रत्यक्ष निर्देशनमा रही देहायको काम कर्तव्य र अधिकारको प्रयोग तथा पालन गर्नु पर्नेछ:
- क्लवको स्वीकृत कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्ने ।
  - बालबालिका वा बाल क्लवसँग सम्बन्धित व्यक्तिको अभिलेख अद्यावधिक गर्ने ।
  - क्लवको चल, अचल तथा जिन्सी सम्पत्तिको लगत राख्ने ।
  - क्लवको बैठकको माइन्ट गर्ने, निर्णय गर्ने पुस्तिका जिम्मा लिने र निर्णय प्रमाणित गर्ने ।
  - क्लवको प्रशासकीय कार्य गर्ने ।
  - अध्यक्षको निर्देशन अनुसार बैठक बोलाउने ।
  - तोकिएको अन्य कार्य गर्ने ।

घ. सहसचिवको काम, कर्तव्य र अधिकार:

- सचिवको अनुपस्थितिमा सचिवको कार्यभार संहाल्ने ।
- तोकिएको अन्य कार्य गर्ने ।

ड. कोषाध्यक्षको काम, कर्तव्य र अधिकार:

१. क्लवको आय व्यय दुरुस्त राख्ने ।
२. आर्थिक बजेट तयार गरी समूहको बैठकमा पेश गर्ने ।
३. आर्थिक सहयोग जुटाउने ।
४. आर्थिक कारोवार सम्बन्धी जिम्मेवारी पूरा गर्ने ।

च. सदस्यको काम कर्तव्य र अधिकार:

१. बैठकमा सहभागी हुने ।
२. निर्णयको लागि आफ्नो मत पेश गर्ने ।
३. तोकिएको कार्य गर्ने ।
४. समूहको हित हुने अन्य रचनात्मक कार्य गर्ने ।

११. सदस्यता:

अ. सदस्यताको योग्यता:

यस बाल क्लवमा देहायका बालबालिका सदस्य हुन पाउने छन्:

- (क) उमेर कम्तिमा ८ वर्ष पुगी १८ वर्ष ननाघेको
- (ख) स्थायी सरुवा रोग नलागेको ।
- (ग) मगज नविग्रेको वा बौलाहा नभएको ।
- (घ) समूहको निर्देशिकामा प्रतिबद्ध हुने ।

आ. सदस्यताको खारेजी:

- (क) मगज विग्रेमा वा बौलाहा भएमा ।
- (ख) १८ वर्ष उमेर नाघेमा ।
- (ग) मृत्यु भएमा ।
- (घ) राजिनामा दिएमा ।
- (ङ) अविश्वासको प्रस्ताव पारित भई हटाइएमा ।
- (च) सदस्यता नविकरण नभएमा ।
- (छ) लगातार तीन पटक विना सूचना बैठकमा अनुपस्थित भएमा ।
- (ज) एक भन्दा बढी बाल क्लवको सदस्यता लिएको पाइएमा वा प्रतिनिधित्व गरेमा ।

१२. क्लवको पदाधिकारीको उमेरको हद:

बाल क्लवका कार्यसमितिका पदाधिकारीको उमेर कम्तिमा आठ वर्ष पुगेको हुनु पर्नेछ र १६ वर्ष सम्मको रहनेछ ।

१३. आरक्षण:

यस बाल क्लवमा सम्पूर्ण सदस्य संख्याको कम्तिमा ५० प्रतिशत बालिका हुनुपर्नेछ, तर समूहमा प्रयाप्त बालिका सदस्य नभएमा पनि समूह कायमै रहनेछ ।

१४. सदस्यता शुल्क तथा नविकरण:

(क) बाल क्लवको सदस्यता शुल्क वा नवीकरण शुल्क वा अन्य कुनै शुल्क बाल क्लवले तोके बमोजिम हुनेछ ।

(ख) बाल समूहका सदस्यले आ आफ्ना समूहमा हरेक वर्ष सदस्यता नविकरण गर्नु पर्नेछ ।

१५. बैठक:

बाल समूहले कम्तिमा महिनाको एक पटक बैठक बस्नु पर्नेछ । बैठकको गणपूरक संख्या ५१% को उपस्थितिलाई मानिनेछ ।

१६. निर्णय:

बाल समूहको बैठकमा बहुमतको निर्णय मान्य हुने छ, तर मत बराबर भएमा अध्यक्षले निर्णायक मत दिने सक्ने छ ।

नोट: निर्णय प्रक्रियामा संरक्षक वा सल्लाहकारले मतको प्रयोग गर्न पाउने छैनन् ।

१७. निर्वाचन:

बाल समूहले प्रजातान्त्रिक पद्धति अनुरूप आफ्नो समूहको निर्वाचन पदावधि समाप्त हुनुभन्दा एक महिना पहिले सम्पन्न गर्नुपर्नेछ ।

१८. निर्वाचन अधिकृत:

बाल क्लवले आफ्ना संरक्षक एवं सल्लाहकार मध्येबाट कम्तिमा तीन जना निर्वाचन अधिकृत तोक्नु पर्नेछ । सो मध्ये एक जना मुख्य निर्वाचन अधिकृत रहने छन् ।

मुख्य निर्वाचन अधिकृतले निर्वाचन प्रक्रिया वा कार्यविधि आफै निर्धारण गर्नेछ ।

१९. कोष:

(क) यस बाल समूहले आफ्नो क्लवको नामबाट एउटा कोषको स्थापना गर्नेछ ।

(ख) बैंक वा वित्तीय संस्थामा खाता संचालन गर्न समूहले अध्यक्ष, कोषाध्यक्ष र संरक्षकको नामबाट सञ्चालन गर्नुपर्नेछ । कोषबाट रकम भिक्नु पर्दा समूहको निर्णय अनिवार्य रूपमा हुनु पर्नेछ । बाल समूह/क्लवको निर्णय अनुसार कोषको रकम खर्च गर्न सकिने छ । तथा बैंक खाता खोल्नका लागि नगरपालिकाको अनिवार्य सिफारिस लिनु पर्नेछ ।

(ग) कोषमा देहायका स्रोतबाट रकम जम्मा हुनेछ:

१. बालबालिकासँग सम्बन्धित निकायबाट प्राप्त सहयोग ।
२. सहयोग, उपहार ।
३. सदस्यता तथा नविकरण शुल्क ।
४. सांस्कृतिक वा विविध रचनात्मक कार्यक्रमबाट उठेको रकम ।
५. समूहको प्रकाशनबाट प्राप्त हुने रकम ।
६. अन्य सामाजिक संघ संस्थाबाट प्राप्त रकम ।

२०. प्रतिवेदन:

बाल क्लवले आफ्नो वार्षिक साधारण सभाबाट पारित वार्षिक प्रतिवेदन नगरपालिकाको महिला बालबालिका तथा समाज कल्याण उपशाखामा पेश गर्नु पर्नेछ ।

२१. संशोधन:

यो निर्देशिका संशोधन गर्दा बाल समूहको साधारण सभाको दुई तिहाई सदस्यहरूको बहुमतले निर्देशिका संशोधन प्रस्ताव पारित भई नगरपालिकाबाट स्वीकृत भएपछि यो निर्देशिका लागू हुनेछ ।

२२. बचाउ:

प्रस्तुत निर्देशिकामा उल्लेखित कुराहरू प्रचलित नेपाल ऐन नियम वा विनियमसँग बाँझिएमा बाँझिएको हदसम्म यस निर्देशिकामा उल्लेखित कुराहरू स्वतः अमान्य हुनेछन् ।

२३. समूहको खारेजी वा विघटन:

कुनै कारणवश समूह खारेजीमा परेमा वा विघटन हुन गएमा त्यस समूहको सम्पूर्ण चल अचल सम्पत्ति नगरपालिकाको संरक्षणमा सार्नेछ ।

२४. विविध:

१. साधारण सभा: समूहको साधारण वर्षको एक पटक बस्नेछ । साधारण सभाको सूचना प्रत्येक सदस्यहरूलाई १ महिना अगावै सचिवले दिनु पर्नेछ । साधारण सभामा समूहको वार्षिक कार्य प्रगति प्रतिवेदन, आर्थिक प्रतिवेदन तथा वार्षिक कार्ययोजना सम्बन्धी प्रस्तावहरू निर्णयार्थ समूहले पेश गर्नेछ । साधारणसभाको गणपूरक संख्या समूहका साधारण सदस्यहरूको ५१% को उपस्थितिलाई मानिनेछ ।

२. कार्यविधि बनाउने: निर्देशिकाको उद्देश्य प्राप्तिको लागि समूहले आफूलाई आवश्यक पर्ने विनियम बनाउन सक्नेछन् साथै आवश्यक समिति र उपसमितिको पनि गठन गर्न सक्नेछन् । यो समितिको कार्यविधि बाल समूह/क्लवले निर्धारण गर्नेछ ।

३. संशोधन: समूहको निर्देशिका संशोधन गर्न परेमा निर्देशिका संशोधन प्रस्ताव समूहको साधारण सभाको दुई तिहाई बहुमतको निर्णय भई नगरपालिकाबाट स्वीकृत भएपछि मात्र लागु हुनेछ ।

४. अविश्वासको प्रस्ताव: समूहको निर्देशिका विपरित कार्य गरेको भनि समितिका कुनै पदाधिकारी माथि समितिका एक तिहाई सदस्यहरूले गरेको लिखित अविश्वासको प्रस्ताव समूहमा पेश गरेमा सो प्रस्ताव साधारण सभाको दुई तिहाई बहुमतबाट पारित भएमा त्यस्ता पदाधिकारीहरू स्वतः पद मुक्त हुनेछन् ।

५. समूहले आफ्नो निर्देशिका एवं पदाधिकारी सदस्य सहितको नामावली नगरपालिकामा पेश गर्नु पर्नेछ ।

२५) क्लवको छाप

(समूहको छापमा समूहको नाम, स्था. आ.व. र ठेगाना अनिवार्य रूपमा हुनु पर्नेछ) र लोगो क्लवले निर्णय गरेअनुरूप हुनेछ ।

२६) क्लवको कार्यसमितिका पदाधिकारीहरू

क.सं. पद नाम, थर पुरा ठेगाना न.पा., वडा र टोल) सम्पर्क नम्बर हस्ताक्षर

१. अध्यक्ष
२. उपाध्यक्ष
३. सचिव
४. सहसचिव
५. कोषाध्यक्ष
६. सदस्य
७. सदस्य
८. सदस्य
९. सदस्य
१०. सदस्य
११. सदस्य

नोट:

१. यस बमोजिम साधारण सदस्यहरू थप गर्न सकिने छ ।

२. क्लवको साधारण सदस्यहरूले प्रत्येक वर्ष सदस्यता नविकरण गर्नु पर्नेछ ।

३. निर्देशिका बमोजिम आवद्धता एवं सूचिकृत गराउनु पर्ने निकाय वा संस्थामा सम्बन्धित न.पा. वा विद्यालय वा सम्बन्धित संरक्षकत्व प्रदान गरेको संस्था मध्ये कुनै एकको सिफारिस संलग्न हुनु पर्ने छ । सिफारिस साथ कार्य समितिका सबै पदाधिकारीहरूको संयुक्त निवेदन नगरपालिकामा पेश गर्नु पर्नेछ ।

४. यस निर्देशिकाको प्रतिबद्धताको लागि बाल क्लवको कार्य समितिका सम्पूर्ण पदाधिकारीहरूले निर्देशिकाको सबै पानाको तल माथि हस्ताक्षर गरेको हुनु पर्नेछ ।

५. आवद्धता वा सूचिकृत गर्दा दुई प्रति निर्देशिका रितपूर्वक तयार गरी पेश गर्नु पर्नेछ ।

अनुसुची ३
दफा ४(९) सँग सम्बन्धित
बालकलव सुचिकृत प्रमाणपत्रको नमुना

फुडलिङ्ग नगरपालिका
नगरकार्यपालिकाको कार्यालय
ताप्लेजुङ्ग ।

आवद्धता नं.
मिति

आवद्धता/सुचिकृत प्रमाणपत्र

जिल्ला ताप्लेजुङ्ग फुडलिङ्ग नगरपालिका पालिका वडा नं.....को
.....विद्यालय/समुदायमा गठन भएको
.....बालकलव/सञ्जाललाई यस फुडलिङ्ग नगरपालिकामा आवद्धता
गरी बालमैत्री, बालअधिकार संरक्षण तथा सम्बर्धन सम्बन्धी कार्यसञ्चालन कार्यविधि, २०७९
को परिच्छेद ४ (९) ले व्यवस्था गरेअनुसार सुचिकृतको प्रमाण पत्र प्रदान गरिएको छ ।

बालअधिकार संरक्षण र सम्बर्धन कार्यमा नेपालको संविधान, बालअधिकार सम्बन्धी अन्तराष्ट्रिय
महासन्धि १९८९ तथा सबै बालबालिका सम्बन्धी कानूनहरूको अधिनमा रही यस फुडलिङ्ग
नगरपालिकाको बालमैत्री अभियानमा यहाँहरूको सक्रिय सहभागिताको अपेक्षा गर्दछौ ।

प्रमाणित गर्ने
नाम :
पद :
दस्तखत

बालकलव नवीकरण विवरण

सि.नं.	नवीकरण मिति	नवीकरण अवधि		रसिद नं. र नवीकरण दस्तुर	नवीकरण गर्ने अधिकारीको दस्तखत	कार्यालयको छाप
		देखि	सम्म			

अनुसुची ४
फुडलिङ्ग नगरपालिका
प्रदेश नं.१
बालकलव सुचिकरणको दर्ता किताव

सि.सं.	बालकलवको नाम	ठेगाना	बालकलवमा सदस्य संख्या		को संरक्षक नाम	स्थापना मिति	सुचिकृत नं. र मिति	सम्पर्क नं.	प्रमाणपत्र बुझ्नेको नाम	प्रमाणित गर्ने
			बालक	बालिका						

अनुसुची ५
फुडलिङ्ग नगरपालिका
प्रदेश नं.१

बालकलव सुचिकरण नविकरणको दर्ता किताव

क्र. सं.	बालकलवको नाम	ठेगा ना	बालकलवमा सदस्य संख्या		संरक्षकको नाम	स्थापना मिति	सुचिकृत नं. र मिति	सम्पर्क नं.	नविकरण मिति	प्रमाणित गर्ने
			बालक	बालिका						

आज्ञाले
तिलोचन रिमाल
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत